

**ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİNDE GÖREV YAPAN MESLEK
DERSLERİ ÖĞRETMENLERİNİN DİN EĞİTİMİNDE TEKNOLOJİ
KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: BİR FENOMENOLOJİK
ARAŞTIRMA**

İrfan BİLMEZ

Yüksek Lisans Tezi

Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı

Din Eğitimi Bilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Hayati TETİK

AĞRI-2025

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

İrfan BİLMEZ

ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİNDE GÖREV YAPAN MESLEK
DERSLERİ ÖĞRETMENLERİNİN DİN EĞİTİMİNDE TEKNOLOJİ
KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: BİR FENOMENOLOJİK
ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Hayati TETİK

Jüri: Prof. Dr. Mahmut DÜNDAR

Doç. Dr. Mustafa SAFA

AĞRI-2025

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİNDE GÖREV YAPAN MESLEK DERSLERİ ÖĞRETMENLERİNİN DİN EĞİTİMİNDE TEKNOLOJİ KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: BİR FENOMENOLOJİK ARAŞTIRMA

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hayati TETİK

2025, 97 sayfa

Jüri:

Bu araştırmanın temel amacı din eğitiminde teknoloji kullanımına ilişkin Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan meslek dersleri öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji modeli kapsamındadır. Araştırmanın çalışma grubu Batman ilindeki Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan ve derslerinde teknolojik materyal kullanan 20 öğretmenden oluşmaktadır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmış ve içerik analizi tekniği kullanarak çözümlenmiştir. Araştırma sonuçları Anadolu İmam Hatip Liselerinde meslek dersi öğretmenlerinin teknolojiyi genellikle olumlu değerlendirdiğini göstermektedir. Öğretmenler, teknolojinin öğrenci katılımını artırdığı, dersleri daha anlaşılır hale getirdiği ve öğrencilerin dikkatini çektiği konusunda hemfikirdir. Ancak bazı öğretmenler, teknolojinin aşırı kullanımının ve altyapı eksikliklerinin verimliliği olumsuz etkileyebileceğini ifade etmektedir. Akıllı tahtalar, video içerikler ve çevrim içi test platformları ise öğrencilerin din eğitimine ilgisini artıran etkili araçlar olarak görülmektedir. Bununla birlikte, dijital içeriklerin pedagojik açıdan zayıf ve güncel olmaması, önemli bir zorluk olarak öne çıkmaktadır.

2025, 97 Sayfa

Anahtar sözcükler: Eğitim, Din, Din Eğitimi, Teknoloji, İmam Hatip Öğretmenleri

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

OPINIONS OF VOCATIONAL COURSE TEACHERS WORKING IN IMAM HATIP ANATOLIAN HIGH SCHOOLS ON THE USE OF TECHNOLOGY IN RELIGIOUS EDUCATION: A PHENOMENOLOGICAL RESEARCH

Advisor: Dr. Instructor Member Hayati TETİK

2025, Page: 97

Jury:

The main purpose of this research is to determine the opinions of vocational course teachers working in Anatolian Imam Hatip High Schools regarding the use of technology in religious education. The study is within the scope of the phenomenology model, which is a qualitative research method. The study group consists of 20 teachers working in Anatolian Imam Hatip High Schools in Batman province and using technological materials in their lessons. The data were collected using a semi-structured interview form developed by the researcher and analyzed using the content analysis technique. The research results show that vocational course teachers in Anatolian Imam Hatip High Schools generally evaluate technology positively. Teachers agree that technology increases student participation, makes lessons more understandable and attracts students' attention. However, some teachers state that excessive use of technology and lack of infrastructure can negatively affect efficiency. Smart boards, video content and online test platforms are seen as effective tools that increase students' interest in religious education. However, the fact that digital content is pedagogically weak and out of date stands out as a significant challenge.

2025, 97 pages

Keywords: Education, Religion, Religious Education, Technology, Imam Hatip Teachers.

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasını tamamlama sürecinde, bana destek olan ve danışmanlığımı üstlenen Dr. Öğr. Üyesi Hayati TETİK'e, araştırma sürecindeki akademik rehberliği ve yönlendirmeleri dolayısıyla teşekkür ederim. Ayrıca çalışma süresince manevi desteğini esirgemeyen ve her aşamada destek olan aile bireylerine teşekkür ederim. Ayrıca araştırma sürecinde fikir alışverişinde bulunduğum ve moral desteği sağlayan arkadaşlarıma da teşekkür ederim.

Saygılarımla,

İrfan BİLMEZ

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
TEŞEKKÜR.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	IX
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırma Sorusu ve Alt Problemler.....	5
1.5. Varsayımlar	6
1.6. Sınırlılıklar	7
2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL TEMELLER	8
2.1. Eğitim Kavramı	8
2.2. Teknoloji ve Eğitim Teknolojisi.....	10
2.3. Eğitimde Teknoloji Kullanımının Avantajları ve Zorlukları	11
2.4. Türkiye’de Teknolojinin Eğitime Entegrasyonu	15
2.4.1. FATİH Projesi	16
2.4.2. Eğitim Bilişim Ağı.....	17
2.5. Eğitim Teknolojileri Yardımıyla Din Eğitimi	18
2.6. Din Eğitiminde Teknoloji Kullanımının Öğretmenler Açısından Avantajları ve Sınırlılıkları	22
2.7. Din Eğitiminde Teknoloji Kullanımının Öğrenciler Açısından Avantajları ve Sınırlılıkları	24
2.8. Din Eğitiminde Teknoloji Kullanımına İlişkin Çalışmalar	26
3. MATERYAL VE YÖNTEM	28
3.1. Araştırma Modeli.....	28
3.2. Araştırma Grubu	29
3.3. Veri Toplama Araçları	30
3.4. Veri Analizi	31

4. ARAŞTIRMA BULGULARI	33
4.1. Teknoloji ve Din Eğitimi İlişkisi	33
4.2. Din Eğitiminde Teknoloji Kullanımının Avantajları ve Dezavantajları	39
4.3. Okulun Teknoloji Altyapısı	45
4.4. Din Eğitiminde Teknoloji Kullanımının Öğrenci Katılımı ve Motivasyonu Üzerindeki Rolü	50
4.5. Ders İçeriklerinin Teknoloji Kullanımına Uygunluğu	55
4.6. Din Eğitiminde Teknoloji Kullanımı Konusundaki İhtiyaçlar	60
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	65
5.1. Sonuç ve Tartışma	65
5.2. Öneriler	70
KAYNAKLAR	72
EKLER	83
EK 1: Görüşme Formu	83
EK 2: Etik Kurul Onayı	85

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: FATİH Projesi'nin Kapsamı	17
--	----

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler	29
Tablo 2: Din eğitiminde Teknolojinin Rolü	33
Tablo 3: Teknolojinin Dini Bilgi ve Anlayışa Etkisi	36
Tablo 4: Din Eğitiminde Teknoloji Kullanımının Avantajları	39
Tablo 5: Teknoloji Kullanımının Dezavantajları/Zorlukları	42
Tablo 6: Okulun Teknolojik Altyapısı	45
Tablo 7: Etkili Teknoloji Araçları	47
Tablo 8: Teknoloji Kullanımının Öğrenci Katılımı ve Motivasyonu Üzerindeki Etkisi	50
Tablo 9: Teknoloji Araçlarının Öğrencilerin Din Eğitimine İlgi Üzerindeki Etkisi ..	53
Tablo 10: Din Eğitimi İçin Hazırlanan Dijital İçeriklerin Değerlendirilmesi	56
Tablo 11: Öğretmenler Tarafından Geliştirilen ve Kullanılan Özel Dijital İçerikler ..	58
Tablo 12: Gelecekte Teknolojinin Rolü	60
Tablo 13: Teknoloji Kullanımını Artırma Yolları	62

1. GİRİŞ

Günümüzde teknolojik gelişmeler, bireylerin yaşam biçiminden iletişim kurma şekillerine kadar pek çok alanı dönüştürmektedir. Eğitim ortamları da bu dönüşümden etkilenmekte; öğretme-öğrenme süreçlerinde dijital araçların etkin kullanımı kaçınılmaz hâle gelmektedir. Özellikle teknolojiyle iç içe büyüyen ve bu ortama doğal bir yatkınlık gösteren öğrencilerin, görsel, işitsel ve etkileşimli içeriklere yönelik artan ilgisi, öğretmenleri ders tasarımlarında teknoloji entegrasyonuna yöneltmektedir (Cloete, 2017). Bu durum, din eğitimi gibi geleneksel yöntemlerin baskın olduğu alanlarda da yeni yaklaşımların tartışılmasını gerekli kılmaktadır. Din eğitimi, bireyde ahlaki gelişimi, inanç sistemini ve toplumsal değerleri şekillendirme işlevi taşımaktadır. Ancak çağdaş öğrenme ihtiyaçları doğrultusunda, sadece sözlü anlatım ya da metin merkezli yöntemlerle yürütülen din öğretiminin, öğrenciler üzerinde istenilen düzeyde etki oluşturamayabileceği görülmektedir (Altaş, 2017). Öğrenmeyi kolaylaştıran, dikkat çekici ve öğrencinin aktif katılımını destekleyen teknoloji destekli uygulamaların din eğitimiyle bütünleştirilmesi gerektiği yönündeki görüşler giderek yaygınlık kazanmaktadır (İltu, 2021).

Anadolu İmam Hatip Liseleri, Türkiye’de din eğitiminin kurumsal boyutta yürütüldüğü önemli eğitim kurumları arasında yer almaktadır. Bu okullarda görev yapan meslek dersi öğretmenleri, hem dini bilgi aktarımını sağlamakta hem de öğrencilerin manevi gelişimlerine rehberlik etmektedir (Doğan, 2020). Dolayısıyla, bu öğretmenlerin eğitim teknolojilerini kullanma biçimleri, öğretim sürecinin kalitesi ve öğrencilerin derse olan ilgisi üzerinde doğrudan belirleyici olmaktadır (Erpay, 2019). Teknolojiyle desteklenen ders içerikleri, soyut dini kavramların somutlaştırılmasına ve öğrencinin anlamlandırma sürecine katkı sağlayabilmektedir. Bu çalışmada, Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan meslek dersi öğretmenlerinin din eğitiminde teknoloji kullanımına ilişkin algı, tutum ve deneyimlerini incelemek amacıyla nitel bir araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırmanın temel amacı, din eğitimi alanında görev yapan öğretmenlerin teknoloji kullanımına yönelik mevcut eğilimlerinin anlaşılmasıdır. Bu doğrultuda elde edilecek bulguların, hem uygulayıcılara hem de politika yapıcılara yol gösterici nitelikte olacağı

öngörülmektedir. Ayrıca, çalışmanın din eğitimi alanında gerçekleştirilecek yeni araştırmalar için kuramsal bir zemin oluşturmaları ve pedagojik pratiklerin teknoloji ile zenginleştirilmesine yönelik öneriler geliştirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Dolayısıyla, araştırmanın hem akademik literatüre hem de uygulama alanına değerli katkılar sunması amaçlanmaktadır.

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle araştırma problemi açıklanmakta ardından araştırmanın amacı, önemi, alt problemler, varsayımlar ve sınırlılıkları ele alınmaktadır.

1.1. Araştırmanın Problemi

İçinde bulunduğumuz yüzyılın temel belirleyicilerinden biri olan teknoloji, toplumsal ihtiyaçlara bağlı olarak sürekli evrim geçirmekte ve günlük yaşamın hemen her alanında kendini göstermektedir. Eğitim, teknolojik dönüşümün en yoğun hissedildiği alanlardan biridir. Teknolojinin, bireylerin yaşam biçimlerini, iletişim tarzlarını ve bilgiye ulaşım yollarını dönüştürmesi, eğitimin içerik, yöntem ve araçlarını da kaçınılmaz olarak etkilemiştir (Selwyn, 2021). Bu bağlamda, teknoloji yalnızca araçsal bir değişken değil; pedagojik, kültürel ve ideolojik bir dönüşüm aracıdır (Castañeda ve Selwyn, 2018). Özellikle öğretim teknolojileri, bilgiye erişim, bilgiyi işleme ve paylaşma biçimlerini değiştirmiş; öğretme-öğrenme süreçlerine dijital araçların entegrasyonunu gerekli kılmıştır. E-öğrenme, artırılmış gerçeklik, yapay zekâ tabanlı öğretim sistemleri, çoklu medya araçları gibi uygulamalar, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarda daha aktif katılım göstermesini sağlamaktadır (Tanel, 2020). Ancak bu dönüşüm, tüm disiplinlerde aynı düzeyde ve biçimde yaşanmamaktadır. Özellikle anlam, değer ve inanç temelli eğitim alanlarında bu değişim daha karmaşık bir görünüm arz etmektedir.

Din eğitimi, bireylerin inanç sistemiyle doğrudan ilişkili olduğundan, teknolojik araçların pedagojik yeterliliği kadar değer aktarımındaki uygunluğu da tartışmalıdır (Jackson, 2014). Bu çerçevede teknolojinin din eğitimi bağlamında nasıl konumlandığı, öğretmenlerin bu araçlara dair tutumları, pedagojik yaklaşımları ve karşılaştıkları zorluklar üzerine yeterince derinlemesine bilgi bulunmamaktadır. Özellikle dijital içeriklerin, dinî sembollerin temsili, kutsallıkla ilişkisi ve değerlerin

aktarımı açısından nasıl bir rol oynadığı halen araştırılması gereken bir problemdir (Mar, 2024). Furat (2015), teknoloji ve din eğitimi arasındaki ilişkinin çok yönlü bir dinamiğe sahip olduğunu belirtmiş ve dijital araçların öğretim yöntemlerinden materyal kullanımına kadar geniş bir yelpazede etkili olduğunu savunmuştur. Bu süreçte öğretmenlerin dijital pedagojik yeterlilikleri, teknolojik araçları seçme, uyarlama ve etkili kullanma becerileri merkezi bir rol oynamaktadır (Tondeur, 2022). Ancak, öğretmen deneyimlerine dayalı çalışmaların sınırlılığı, mevcut durumu anlamayı güçleştirmektedir.

Yapılan bazı araştırmalar, teknolojinin din eğitimi bağlamındaki potansiyelini ortaya koymaktadır. Örneğin, Díaz (2021), dijital araçların Hristiyan din eğitiminde öğrenme süreçlerini desteklediğini ve insan ilişkilerine olumlu katkılar sunduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde, Alemi ve arkadaşları (2020), sosyal robotların İslam dini kurslarında öğrencilerin dikkatini artırdığını ortaya koymuştur. Marcus (2019) ise dijital teknolojilerin öğrenme ortamlarını çeşitlendirdiğini ve öğrenci etkileşimini güçlendirdiğini savunmaktadır. Ancak bu araştırmaların çoğu öğrenci odaklıdır; öğretmen bakış açıları, uygulama deneyimleri ve bağlamsal sınırlılıklar çoğu zaman göz ardı edilmiştir. Bu nedenle, Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan meslek dersi öğretmenlerinin, dijital içerik ve teknolojik araçlara dair görüşlerinin, deneyimlerinin ve bu araçları pedagojik bağlamda nasıl değerlendirdiklerinin derinlemesine incelenmesi gerekmektedir. Bu ihtiyaç, özellikle değerler eğitimi ve inanç aktarımında teknolojinin rolünü sorgulamak açısından önemlidir. Nitekim dijitalleşme süreci yalnızca teknik bir uyum değil, pedagojik ve etik boyutlarıyla birlikte ele alınması gereken bütüncül bir dönüşümü ifade etmektedir (Can ve Aras, 2017). Bu bağlamda araştırmanın problemi şu şekilde ifade edilebilir: Din eğitiminde teknolojinin giderek artan rolüne rağmen, Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan meslek dersi öğretmenlerinin dijital araç ve içeriklere yönelik yaklaşımları, kullanım biçimleri, pedagojik değerlendirmeleri ve deneyimlerine ilişkin mevcut bilgiler sınırlıdır. Mevcut çalışmalar çoğunlukla öğrenci odaklı olup öğretmenlerin bakış açıları ve uygulama deneyimleri ihmal edilmiştir. Bu durum, öğretmenlerin teknoloji kullanımına dair algı ve tutumlarının, değerler eğitimi ve inanç aktarımındaki yansımalarının derinlemesine incelenmesini gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla, araştırmanın temel problemi; Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan meslek

dersi öğretmenlerinin din eğitiminde teknoloji kullanımına ilişkin görüşlerinin fenomenolojik bir yaklaşımla ortaya konulmasıdır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Sınıfta teknoloji ve ilgili materyallerin kullanımı öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimini teşvik eder; Bunun hem öğretmenler hem de öğrenciler açısından öğrenme ve öğretme sürecine olumlu katkı sağlayacağı açıktır. Araştırmanın temel amacı ise burada önemi ortaya çıkan teknolojik materyallerin din eğitiminde kullanımına ilişkin Anadolu İmam Hatip Liselerinde ((Fatıma Zehra Kız AİHL, Ahmedî Hani AİHL, Batman Kız AİHL, Salih Günaydın AİHL, Turgut Özal Kız AİHL, Kozluk Kız AİHL, Gercüş Şehit Kadri Yıldız AİHL, Beşiri AİHL, Hasankeyf AİHL ve Sason AİHL) görev yapan meslek dersleri öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Anadolu İmam Hatip liselerinde görev yapan meslek dersleri öğretmenlerine, okul yöneticilerine ve Milli Eğitim Bakanlığı'na, üniversitelerde İmam hatip liselerinde görev yapan meslek dersi öğretmenlerini yetiştiren bölümlerdeki öğretmenlere ve meslek dersi öğretmenleri için düzenlenen hizmet içi eğitimlerden sorumlu bölümlere önerilerde bulunmak çalışmanın bir diğer amacıdır. Bu bağlamda çalışmada aşağıdaki soruların yanıtları aranmaktadır?

- Teknoloji ve din eğitimi ilişkisi hakkında öğretmen görüşleri nasıldır?
- Din eğitiminde teknoloji kullanımının avantajları ve dezavantajları nelerdir?
- Anadolu İmam Hatip Liselerinde teknoloji altyapısı hakkında öğretmen görüşleri nasıldır?
- Din eğitiminde teknoloji kullanımının öğrenci katılımı ve motivasyonu üzerindeki rolü nasıldır?
- Eğitim programları ve ders içeriklerinin teknoloji kullanımına uygunluğu hakkında öğretmen görüşleri nasıldır?
- Din eğitiminde teknoloji kullanımı konusunda ihtiyaçlar nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan meslek dersi öğretmenlerinin din eğitiminde teknoloji kullanımına ilişkin görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Alanyazında, dijital mecraların din öğretiminde kullanımının öğrenciler üzerindeki etkileri genellikle öğrencilerin ve öğretmenlerin bakış açılarıyla ele alınmıştır (Yılmaz, 2002; Rusdi vd., 2023; Yorulmaz, 2005; Yıldız, 2024; Marcus, 2019). Ayrıca araştırmacılar, öğretmenlerin dijital araçların kullanımı sırasında karşılaştıkları sorunlara odaklanmıştır (Marcus, 2019; Alemler ve arkadaşları, 2020; Hakkari, 2018; Gümrükçüoğlu, 2022). Ancak din eğitimi veren Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan meslek dersi öğretmenlerinin teknoloji kullanımına ilişkin görüşlerini doğrudan konu edinen çalışmalar sınırlıdır. Bu yönüyle mevcut araştırmanın, din eğitimi alanına ve öğretmen merkezli değerlendirmelere katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öte yandan çalışmanın eğitim kurumlarında teknoloji kullanımının ve öğretmenlerin din eğitiminde teknolojiden ne ölçüde yararlanabileceklerinin bilimsel olarak açıklanmasının yanı sıra öğretmenlere yaygın din eğitiminde teknoloji kullanımına ilişkin önerilerde bulunulmasının da önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca uygun teknolojinin din eğitimine entegrasyonu, öğretme-öğrenme etkinliğini artırma potansiyeline sahiptir. Eğitim teknolojisinin tasarımını, ilgililiğini ve uygulamasını anlamak, öğrencinin ilgisini artırmak ve onları kendi öğrenmeleri için daha fazla sorumluluk almaya motive etmek için çok önemlidir. Çalışma, bu anlamda din eğitimi alanına ve bu alanın konusu olan teknoloji konusuna önemli katkılar sağlayacaktır.

1.4. Araştırma Sorusu ve Alt Problemler

Bu araştırmanın temel sorusu: Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan meslek dersleri öğretmenleri, din eğitiminde teknolojiyi nasıl deneyimlemekte, bu deneyimlere nasıl anlam yüklemekte ve teknoloji kullanımına ilişkin ne tür tutum, algı ve yaklaşımlar sergilemektedir? Bu bağlamda çalışmada aşağıdaki soruların yanıtları aranmaktadır?

- Teknoloji ve din eğitimi ilişkisi hakkında öğretmen görüşleri nasıldır?

- Din eğitiminde teknoloji kullanımının avantajları ve dezavantajları nelerdir?
- Anadolu İmam Hatip Liselerinde teknoloji altyapısı hakkında öğretmen görüşleri nasıldır?
- Din eğitiminde teknoloji kullanımının öğrenci katılımı ve motivasyonu üzerindeki rolü nasıldır?
- Eğitim programları ve ders içeriklerinin teknoloji kullanımına uygunluğu hakkında öğretmen görüşleri nasıldır?
- Din eğitiminde teknoloji kullanımı konusunda ihtiyaçlar nelerdir?

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmanın varsayımları aşağıda sıralanmaktadır:

- Katılımcılar araştırmaya gönüllü olarak katılmış ve görüşlerini açık, dürüst ve samimi bir şekilde ifade etmişlerdir.
- Katılımcıların teknoloji kullanımı ve din eğitimi konusunda yeterli deneyime ve farkındalığa sahip oldukları varsayılmıştır.
- Görüşme formunda yer alan sorular, araştırmanın amacına hizmet edecek niteliktedir ve katılımcıların yaşantılarını ortaya koyabilecek güçtedir.
- Görüşme verileri, araştırmanın problemine yönelik anlamlı sonuçlar elde etmeye olanak sağlamaktadır.
- Araştırmacı, veri toplama ve analiz sürecinde olabildiğince nesnel davranmış ve önyargılardan kaçınmıştır.
- Seçilen örneklem grubundaki öğretmenlerin deneyimleri, Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan benzer meslek dersi öğretmenlerinin yaşantılarına ışık tutabilecek niteliktedir.
- Araştırma sürecinde elde edilen veriler, fenomenolojik yaklaşım çerçevesinde doğru biçimde yorumlanabilir niteliktedir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Batman il merkezindeki beş AİHL ile ilçelerdeki beş AİHL’de görev yapan meslek dersleri öğretmenlerinin görüşleriyle sınırlıdır. Katılımcı grubu toplam 20 öğretmenden oluşmaktadır. İl merkezinde yer alan Fatıma Zehra Kız AİHL’den 2, Ahmedî Hani AİHL’den 2, Batman Kız AİHL’den 2, Salih Günaydın AİHL’den 2 ve Turgut Özal Kız AİHL’den 2 öğretmen yer almıştır. İlçelerde ise Kozluk Kız AİHL’den 3, Gercüş Şehit Kadri Yıldız AİHL’den 2, Beşiri AİHL’den 2, Hasankeyf AİHL’den 1 ve Sason AİHL’den 2 öğretmen araştırmaya katılmıştır. Bu kapsamda her okuldan farklı sayıda, toplamda yirmi öğretmenle görüşme gerçekleştirilmiştir. Katılımcı sayısının 20 öğretmenle sınırlı tutulmasının nedeni, fenomenolojik araştırmalarda derinlemesine veri toplamanın öncelikli hedef olmasıdır. Creswell (1998), nitel çalışmalarda 5 ila 25 katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmelerin yeterli olduğunu belirtirken, Morse (1994) en az 6 katılımcıdan elde edilen verinin anlamlı yorumlara ulaşmak için yeterli olabileceğini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda, 20 öğretmenle yapılan görüşmeler, çalışmanın amaçlarına ulaşmak ve katılımcı deneyimlerini kapsamlı biçimde analiz etmek için yeterli görülmüştür.

Bu araştırma, belirli sınırlılıklar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Öncelikle, çalışma yalnızca Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan meslek dersi öğretmenlerinin görüşlerine odaklanmıştır. Dolayısıyla kültür dersi öğretmenlerinin veya okul yöneticilerinin din eğitiminde teknoloji kullanımına ilişkin algı ve deneyimleri araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Ayrıca veri toplama aracı olarak yalnızca yarı yapılandırılmış görüşmelerden yararlanılmış; gözlem, doküman analizi veya nicel ölçme araçları kullanılmamıştır. Bu durum, elde edilen bulguların daha geniş eğitimsel bağlamlara genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Bununla birlikte, araştırma yalnızca bir ilde yürütülmüş olup farklı coğrafi, kültürel ve sosyoekonomik bağlamlardaki İmam Hatip Liselerinde görev yapan öğretmenlerin deneyim ve algılarını doğrudan yansıtmamaktadır. Bu nedenle, bulguların daha geniş genellemelere dayalı yorumlanmasından ziyade, bağlamsal nitelikte değerlendirilmesi önerilmektedir. Son olarak, araştırma yalnızca meslek dersi öğretmenlerini kapsamaktadır; bu durum elde edilen sonuçların genel eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin görüşlerini bütünüyle temsil etmeyebileceği anlamına gelmektedir.

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL TEMELLER

Çalışmanın bu bölümünde eğitimdeki yenilikçi yönelimleri anlamak, değerlendirmek ve uygulamak için gerekli olan kuramsal temeller ortaya konulmaktadır.

2.1. Eğitim Kavramı

Eğitime kavramsal açıdan bakıldığında sadece sözlük anlamını tanımlamak yeterli olmayacaktır. Bu nedenle terimlerin geçmişte nasıl kullanıldığına değinmek önemlidir. Tarihsel süreçte eğitim kavramının anlamı ideolojilere uygun olarak gelişmiştir. Tarih boyunca düşünce ve eğitim arasındaki ilişki farklı şekillerde yaşanmıştır (Küken, 2001). Bu nedenle toplumların ilk çağlarından bu yana hemen hemen tüm değişimlerde eğitim öncü rol oynamıştır. Bu anlamda eğitimi tek bir bakış açısıyla tanımlamak zordur. Eğitimin anlamı dönemden döneme ve toplumdan topluma farklılık gösterir. Bu nedenle kavramı standart bir tipe oturtmak ve net bir tanım çizmek zordur. Eğitime ilişkin çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Ancak genel bakış açısı, insanların yaşamlarını ve davranışlarındaki bilinçlerini değiştirme aşaması olarak değerlendirilebilir (Büyükkaragöz, 1999). Başka bir tanımlamaya göre eğitim, bireylerin zihinsel gelişiminde belirleyici bir rol üstlenmekte olup, toplumsal bilgi birikiminin kuşaklar arasında aktarılmasını sağlayan temel bir süreç olarak değerlendirilmektedir (Erener, 2020). Genel bir perspektiften bakıldığında, eğitim, insanların yaşamlarını ve davranışlarını değiştirme süreci olarak değerlendirilebilir.

Eğitim, bireylerin sadece bilgi ve beceri kazanmalarını sağlamakla kalmayıp aynı zamanda toplumun kültürel mirasını aktaran temel bir sosyal süreç olarak değerlendirilmektedir (Ayhan, 1997). Bu yönüyle eğitim, birey ile toplum arasında köprü kurmakta, bireyin potansiyelini gerçekleştirmesine ve toplumla uyum içinde varlık sürdürmesine zemin hazırlamaktadır. Eğitim süreci yalnızca zihinsel gelişimle sınırlı tutulmamakta; bireyin ahlaki, entelektüel, sosyal ve politik yönlerini de kapsayan çok boyutlu bir gelişim olarak ele alınmaktadır. Planlı ve yapılandırılmış bir çerçevede yürütülen bu süreç, bireylere yalnızca bilgi değil; aynı zamanda değer, norm ve beceri kazandırmayı da hedeflemektedir. Dolayısıyla eğitim, bireylerin toplumla

etkileşim kurarak sosyalleşmesini sağlayan bir araç olarak da işlev görmektedir (Oğuzkan, 1968).

Eğitim, yalnızca günümüzün değil, geçmişin düşünürleri tarafından da sistematik biçimde ele alınmış ve felsefi temellere oturtulmuştur. Antik çağ filozoflarından Platon, eğitimi bireyde zaten var olan bilgilerin gün yüzüne çıkarılması süreci olarak yorumlamıştır (Başkaya, 2005). Aristoteles ise eğitimi, bireyin toplum içinde etkin ve erdemli bir yaşam sürmesini sağlayacak nitelikleri kazanması süreci olarak görmüş; bu bağlamda eğitimi siyasetin bir aracı şeklinde değerlendirmiştir (Burnet, 2008). Bu yaklaşım, eğitimin yalnızca bireysel gelişim değil, aynı zamanda toplumsal düzenin devamı açısından stratejik bir araç olduğunu göstermektedir. Emile Durkheim ise eğitimi, birey üzerinde doğa, toplum ve sosyal kurumlar aracılığıyla gerçekleşen bir etkileşim süreci olarak tanımlamıştır (Akyüz, 2004). Bu tanım, eğitimin toplumsal yapılarla olan sıkı bağı ve bireyin bu yapılar içindeki konumunu anlamlandırmak açısından önemlidir.

Fransız Filozof Louis Althusser'in siyasi düşüncesine göre makamdaki sınıf, kişi veya grubun devlet iktidarını kalıcı olarak sürdürebilmesi için kendi ideolojik duruşunu topluma sürekli empoze etmesi gerekir. Bu durum yalnızca “Devletin İdeolojik Aygıtları” adını verdikleri anlamına geliyor; dini kurumlar, eğitim kurumları, hukuk kurumları, siyasi gruplar, sendikalar, aile, iletişim ve kültür kurumları aracılığıyla devlet ideolojisinin toplumun en küçük birimlerine kadar yayılmasıyla mümkün olacaktır (Althusser, 2016). Freire'e (1998) göre eğitim politik amaçları olan bir olgudur. Mevcut siyasi ve sosyal sistemi korumak ve dönüştürmek için kullanılabilir. Freire, açıklamasında eğitimi tamamen politik bir amaç olarak görüyor ve mevcut toplumsal ve politik düzeni korumaya, yeniden üretmeye veya dönüştürmeye yönelik olduğunu ileri sürmektedir. Sonuçta eğitimin bunun farklı yansımalarına ve bireylerde istenilen davranışların yaratılmasında fikrin aktarılmasına odaklandığını iddia etmektedir. Bu görüş Louis Althusser ve Freire'nin görüşleri açısından da son derece anlamlıdır. Kuşkusuz istenilen davranışların yaratılması eğitim ve devlet eliyle gerçekleştirilmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi eğitimin çeşitli tanımları yapılmış olduğundan eğitim kavramıyla doğrudan ilgili olan eğitim politikasının da tartışılması gerekmektedir.

Tüm bu yaklaşımlar bir arada değerlendirildiğinde, eğitim yalnızca bireyin gelişimini değil, aynı zamanda toplumsal devamlılık ve dönüşümün temel dinamiğini oluşturmaktadır. Bireylerin potansiyellerini gerçekleştirmelerine, toplumla bütünleşmelerine ve toplumsal iyilik için sorumluluk üstlenmelerine olanak sağlayan bu süreç, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeyi doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla bu çalışmada eğitim kavramına yalnızca bireysel bir faaliyet olarak değil, toplum inşasında merkezi bir işlev üstlenen yapısal bir unsur olarak yaklaşılmaktadır.

2.2. Teknoloji ve Eğitim Teknolojisi

Teknoloji kavramının kökeni, eski Yunanlılar tarafından belirli bir uğraş ve bilgi türü olarak ele alınmasıyla şekillenmiştir (Saettler, 1998). Bu bağlamda Carpenter (1997) teknolojiyi, uygarlığın ürün üretme potansiyelini geliştiren, deneylere ve hatta belki de teoriye dayanan tüm resmileştirilmiş, ampirik ve bilimsel bilgiler olarak tanımlamaktadır (Carpenter, 1997). Teknoloji, bugünkü anlamı ile yüksek kalitede bilimsel uzmanlığın bir özelliği olarak görülmektedir. Günlük konuşmada, yazılı ve görsel medyada bu şekilde yer alsa da sosyo-ekonomik tüm işlemlerin yer aldığı bir ortamdır (Aksoy, 2003). Yani teknoloji sayesinde dünya hızla değişmektedir. Dolayısıyla teknoloji modern çağın önemli bir parçası ve günlük hayattan eğitime kadar dünyanın hemen her yerinde kullanılmaktadır (Cereci, 2019). Teknolojinin eğitim sektörüne dahil olmasıyla birlikte “eğitim teknolojisi” terimi ortaya çıkmıştır. 1960'ların başında bu terim ilk olarak eğitimle ilgili Amerikan literatüründe tanıtılmış ve kısa sürede Batı dünyasına ve diğer yerlere yayılmıştır (Gül, 2013). Ayrıca bu kavram 1960'lı yıllardan itibaren Türk eğitim alanında da yaygın olarak kullanılmaktadır.

Spector'ın (2015) tanımına göre eğitim teknolojisi öğretme-öğrenme çıktıларını geliştirmek için bilgi teknolojilerinin sistematik olarak uygulanmasını içermektedir. Venkataiah (1996) eğitim teknolojisinin donanım ile sınırlı olarak çok yakından görüldüğünü ileri sürmektedir. Bu odaklanma, "alet ve makineleri kullanma sanatı" veya "eğitim amaçlı kullanılan yeni medya ve teknolojik sistemler" gibi çok dar eğitim teknolojisi tanımlarına yol açmaktadır. Gerçekte eğitim teknolojisi kavramında donanım, organizasyonel materyal sistemleri, öğretmen ve okul müdürlerinin yeni

rolleri gibi pek çok bileşen bulunmaktadır. Bu nedenle, eğitim yöntemlerinin, bir öğretim deneyiminin sistematik tasarımında süreç ve yöntemlerin kullanılması olarak tanımlanması daha faydalıdır. Başka bir deyişle, okullarda teknoloji entegrasyonu genellikle teknoloji olarak anlaşılsa da asıl mesele öğretme, öğrenme ve müfredat sistemine entegrasyon olmalıdır (Hew ve Brush, 2007). Eğitim teknolojisi sadece çeşitli yeni yazılım ve bilgisayar donanımlarının mekanik olarak uygulanması değildir. Ayrıca yazılımı seçtiğiniz araçları, seçtiğiniz yöntemleri nasıl açıklayabileceğinizi, bunları nasıl analiz edebileceğinizi ve bu teknolojilerin kullanımını eğitim sorunlarını çözmek için nasıl uyarlayabileceğinizi de içerir (Okojie vd., 2006). Benzer şekilde Eren (2010) eğitim teknolojisinin, teknolojideki gelişmelerden kaynaklanan her aracın eğitim ortamlarında rastgele kullanılması anlamına gelmediğini belirtmektedir. Eğitim ve öğretimin daha nitelikli hale getirilmesi amacıyla teknolojik araçların eğitim ortamlarında belirli bir plan dahilinde aktif olarak kullanılması olarak açıklanabilir. Bu görüşe paralel olarak, teknolojik araçların öğretime entegre edilmesinin, çok yönlü değerlendirme ve hesap verebilirlik ile kendi kendini motive eden, kendi kendini düzenleyen öğrenmeyi etkili bir şekilde teşvik eden öğrenme için doğru aracın seçilmesine yönelik doğal ve sorunsuz bir eylem olduğu söylenebilir (Yurttav, 2020). Bu noktada teknolojinin dönüştürdüğü en önemli birimlerden biri olarak eğitim kurumları ortaya çıkmaktadır.

2.3. Eğitimde Teknoloji Kullanımın Avantajları ve Zorlukları

Eğitimde teknoloji kullanımı, bir dizi avantaj ve zorlukları beraberinde getirmektedir. Literatürde bu konuda çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Bu faktörleri anlamak, teknolojinin eğitim süreçlerine entegrasyonu için etkili stratejiler geliştirmek açısından önemlidir. Teknolojinin eğitime sağladığı avantajlar arasında zaman tasarrufu, öğrencilere esneklik ve erişilebilirlik, maliyet tasarrufu, öğrenme materyallerine kolay erişim ve kişisel verimlilik artışı yer almaktadır (Elvan ve Mutlubaş, 2020). Teknoloji, öğrenme materyallerine ve kaynaklara daha hızlı ve geniş bir erişim sağlar. Uzaktan eğitim araçları sayesinde öğrenciler, coğrafi kısıtlamalara bağlı olmaksızın eğitim almaya olanak bulur (Moore vd., 2011). Teorik araştırmalara dayanarak, teknoloji kullanımının eğitimdeki faydaları daha kişiselleştirilmiş, esnek, kapsayıcı ve ilgi çekici öğrenmede özetlenmektedir (Berendt vd., 2020).

Kişiselleştirilmiş ve esnek öğrenme bağlamında, birçok araştırmacı öğrenme deneyimlerini geliştirmek amacıyla öğrencilerin tercihlerini ve davranışsal verilerini toplamaktadır. Bu tür örneklerden biri, her öğrencinin notlarını tahmin ederek öğretmenlerin iyileştirici eylemler geliştirmelerine ya da akademik performansa dayalı kariyer fırsatlarını uyarlamalarına yardımcı olan Akıllı Özel Ders sistemidir (Roll vd., 2018). Bu yaklaşım, öğrencilere öğrenme deneyimlerini zenginleştirmek ve özel derslerin etkinliğini artırmak için çeşitli dijital araçların kullanımını içermektedir.

Esneklik ve kapsayıcılıkla ilgili olarak Ossiannilsson (2019), kitlesel açık çevrimiçi dersler çağında öğrenilecek yüksek kaliteli dersler bulmanın zor olmadığına inanır. Yazar, yapay zekayı bir çözüm olarak önerir çünkü bu teknoloji öğrencilerin kendi hedeflerini kişiselleştirebilir ve ders tasarımlarını öğrencilerin kişisel hedefleriyle uyumlu olacak şekilde esnetebilir. Pratik bir bakış açısıyla bakıldığında, teknolojinin 21. yüzyılda eğitimi nasıl etkileyebileceği üzerine araştırmalar yapan ABD merkezli kar amacı gütmeyen küresel bir kuruluş olan Center for Curriculum Redesign'a göre, eğitimde teknoloji uygulamaları birkaç ana başlık altında toplanabilir. Bunlardan ilki, kişiselleştirilmiş eğitim uygulamaları olup, öğrencilere bireysel ihtiyaçlarına uygun öğrenme deneyimleri sunmayı hedefler. İkinci olarak, öğrenci yazı analizi uygulamaları yer alır, bu uygulamalar sayesinde öğrencilerin yazılı ifadeleri daha etkin bir şekilde analiz edilip geliştirilir. Üçüncüsü, eğitici sohbet robotları, öğrencilerle etkileşimli bir şekilde bilgi paylaşımını sağlar ve öğrenme sürecini daha erişilebilir hale getirir. Son olarak, yapay zeka destekli öğrenci-öğretmen eşleştirme sistemi, öğrenci ve öğretmen arasında daha verimli bir eşleşme yaparak eğitimde daha etkili bir rehberlik sunar (Holmes vd., 2023). Bu eğitim uygulamaları dünya çapında başarıyla uygulanmakta aynı zamanda etkileşimli ve kültürler arası bir eğitimi teşvik etmektedir.

Eğitim teknolojileri aynı zamanda tıp eğitimi ve hukuk eğitimi gibi uzmanlık ve yükseköğrenim eğitimlerinde de kullanılır. Örneğin, teknolojik ilerleme ve uygun maliyet sayesinde hemşire eğitimi, yapay zeka ve VR'ye dayalı klinik simülasyon eğitimini günlük eğitim uygulamalarına dahil ediyor (Foronda vd., 2020). Başka bir araştırmada Chen ve arkadaşları (2020) ayrıca eğitim teknolojilerinin pratikliğini ve rollerini özetleyerek eğitim teknolojilerinin eğitime sağlayabileceği geniş uygulama

yelpazesini yeniden ortaya koymuştur. Örneğin eğitim teknolojilerinin faydalarını Yönetim, Öğretim ve Öğrenme olmak üzere üç alana ayırmıştır.

Öte yandan, eğitim teknolojilerinin eğitime getirdiği faydaların yanı sıra, bilim adamları bu teknoloji yeniliğinin eğitime uygulanmasında biręok zorluğun da farkına varmıştır. Teknik açıdan bakıldığında sorunlar, birden fazla akademik disiplinde verilerin nasıl toplanacağı ve eğitileceği etrafında dönmektedir (Chen vd., 2020). Teknolojinin eğitimde dezavantajları arasında öğrencilerde bağımlılık oluşturma, sosyal becerilerin azalması, öğretmenlerin ek sorumlulukları ve teknolojiye erişimdeki eğitsizlikler bulunmaktadır (Elvan ve Mutlubaş, 2020). Çünkü öğretim teknolojilerinin etkili biçimde işleyebilmesi ve öğrenme süreçlerini destekleyebilmesi genellikle kapsamlı veri kümelerine ihtiyaç duyar (Barocas ve Selbst, 2016). Öğrenenler ve kullanıcılar açısından, farklı geçmişlere sahip öğrencilerin çok yönlü temsili olmadan, büyük verinin farklı etkisi, teknolojinin sonuçlarının az temsil edilen öğrencilere karşı ayrımcılık yapmasına neden olabilir (Barocas ve Selbst 2016). Örneğin, yapay zeka uygulamalarını yalnızca varlıklı öğrenciler kullanıyorsa, makine öğrenimi, daha fazla premium eğitim kursu satın almak ve uyumlu eğitmenleri işe almak gibi maliyetli eğitim çözümlerine yönelik önyargıya maruz kalacaktır. Bu çözümler imkanları kısıtlı öğrenciler için uygun değildir. İkinci sorun teknolojinin benimsenmesiyle ilgilidir. Teknolojinin disiplinler arasında kullanmaya yönelik genel bilgi eksikliği, son araştırmalarda temel faktörler olarak vurgulanmıştır (Chen ve ark. 2020). Bu teknolojik ve kullanıcıyla ilgili zorluklar aslında birbiriyle bağlantılıdır. Bu nedenle teknolojinin eğitimde kullanımı, dikkatli bir planlama ve sürdürülebilir bir strateji gerektirir. Avantajları değerlendirirken, zorluklarla başa çıkmak için etkili çözümler bulunmalıdır.

Dijital bir çağ olarak 21. yüzyıl, gelişmiş teknolojik araçlar aracılığıyla bilgi ve bilgiye artan erişilebilirlik ile karakterize edilmektedir. Son yıllarda sosyal bilimler alanında en çok tartışılan konulardan biri, öğretim ve öğrenme süreçlerinin hemen her alanında teknolojinin artan kullanımının yarattığı etkidir. Her yeni nesil, bilgisayarlar ve web tabanlı kaynakları daha yoğun kullandıkça, eğitimden beklentileri de paralel olarak artmaktadır (Göl, 2012). Bu kapsamda Birleşik Krallık'ta yapılan bir çalışmada öğrenmede teknolojinin etkili ve yenilikçi kullanımında rasyonel olarak öğrencilerin

%82'sinin İnternet bağlantılı ağlara erişimi olduğu tespit edilmiştir (Davies ve Good, 2009). 1990'ların sonlarından bu yana bu konuda artan bir literatür vardır. Barzilai ve Zohar'ın (2008) iddia ettiği gibi, birçok eğitimci, bilgi çağındaki eğitim sisteminin amaçlarından birinin, öğrencileri bilgi toplumunda bağımsız ve sorumlu bir rol üstlenmeye hazırlamak olması gerektiğine işaret etmektedir (Barzilai ve Zohar, 2008). Ayrıca, öğrencilerin çok çeşitli kaynaklardan büyük miktarda bilgi ile eleştirel ve etkili bir şekilde başa çıkmak için gerekli becerileri bilgisayar teknolojileri ile elde edebilecekleri belirtilmektedir (Strang, 2010). Ayrıca problem çözme ve yaratıcı düşünme gibi 21. yüzyılın önemli becerilerin geliştirilmesine yardımcı olabilir.

21. yüzyılın dijital çağında, yeni nesil öğrencilerin teknolojiye daha yatkın oldukları ve bilgi edinirken teknolojik cihazları sıklıkla kullandıkları görülmektedir. Dijital çağda teknolojinin aslında öğretme ve öğrenme faaliyetleri için önemli etkileri vardır. Teknoloji bilginin yapılandırılmasında öğrenciyi öğrenme etkinliklerinin merkezine koymaktadır (Göl, 2012). Başka bir ifade ile 20. yüzyıl öğretiminin tasarımı, 21. yüzyılın piyasa taleplerini karşılamak için çok eski olan öğretmen merkezli metodolojilere dayalı olguların zamana dayalı ezberlenmesini vurgulamaktadır. Geçmişte öğrenciler, bilgiyi pasif şekilde alan bireylerdi; öğrenmeleri genellikle ezberleme ve özetlemeye dayalı değerlendirme yöntemleriyle sınırlıydı. Ancak 21. yüzyıl, sanayileşmiş ülkelerde ekonomik modellerde köklü bir dönüşümü beraberinde getirmiştir. Bu çağda öğrenciler yaratıcılığı, esnekliği, yeniliği, iş birliğini, bilgi ve iletişim teknolojilerinde akıcılığı destekleyen becerilere ihtiyaç duymaya başlamıştır. Ayrıca 21. yüzyılın yeni pedagojileri, öğrenme sürecinde öğretmen-öğrenci ortaklığına dayanmaktadır (Peace, 2020).

Teknoloji temelli çağdaş pedagojiler, öğrencilerin içeriği derinlemesine keşfetmelerini, bu içerikte yetkinleşmelerini ve küresel ölçekte bilgi üretimi ile kullanımına yönelik derin öğrenme hedeflerini gerçekleştirmelerini desteklemektedir (Swallow, 2017). Ancak, teknolojinin eğitimde etkili bir şekilde kullanılabilmesi için altyapı, eğitimcilerin teknolojiyi etkili bir şekilde entegre etme yetenekleri ve öğrencilerin dijital okuryazarlığı gibi faktörlere dikkat edilmesi gerekmektedir.

2.4. Türkiye’de Teknolojinin Eğitime Entegrasyonu

Türkiye’de teknolojinin eğitime entegrasyonuna yönelik adımlar, 1970’li yıllarda 3. Kalkınma Planı ile radyo ve televizyonun yaygın eğitime entegre edilmesiyle başlamıştır. Daha sonra açık yükseköğretim ile yaygın eğitimin geliştirilmesine yönelik olarak, Dördüncü Kalkınma Planı çerçevesinde ikinci kanal televizyon yayınları için altyapı oluşturuldu. Yayınların ülke genelinde yaygın ve istenilen düzeyde olmadığı bir dönemde, kamuya ve yükseköğretime yönelik bir televizyon kanalının açılmasının planlanması önemli bir adım olmuştur (Aksoy, 2003). Türkiye’de bilgisayarın eğitimde kullanılmasına yönelik ilk girişim 1984 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılmıştır. Üniversitelerin ilgili bölümlerinden katılımcılar ve bakanlık yetkililerinden oluşan Ortaöğretimde Bilgisayar Eğitimi İhtisas Komisyonu kurulmuştur. 1984 yılında ortaöğretimde bilgisayar alımı ve bilgisayar eğitimi ile başlayan süreç, yerini bilgisayarın bir eğitim aracı olarak kullanıldığı bilgisayar destekli eğitim uygulamalarına bırakmıştır. Ayrıca 1990 yılında gerçekleştirilen Milli Eğitim Projesi ile okullardaki bilgisayar sayısı artırılmış, insan faktörü ön plana çıkarılmıştır. Bu proje kapsamında 28 lisede bilgisayar laboratuvarları kuruldu. Ayrıca Milli Eğitim Müdürlüklerini Bakanlık merkezine bağlayacak bir bilgisayar ağı da kurulmuştur (Ekici ve Yılmaz, 2013). Bu adımlar eğitimde teknoloji kullanımını açısından önemli adımlardır.

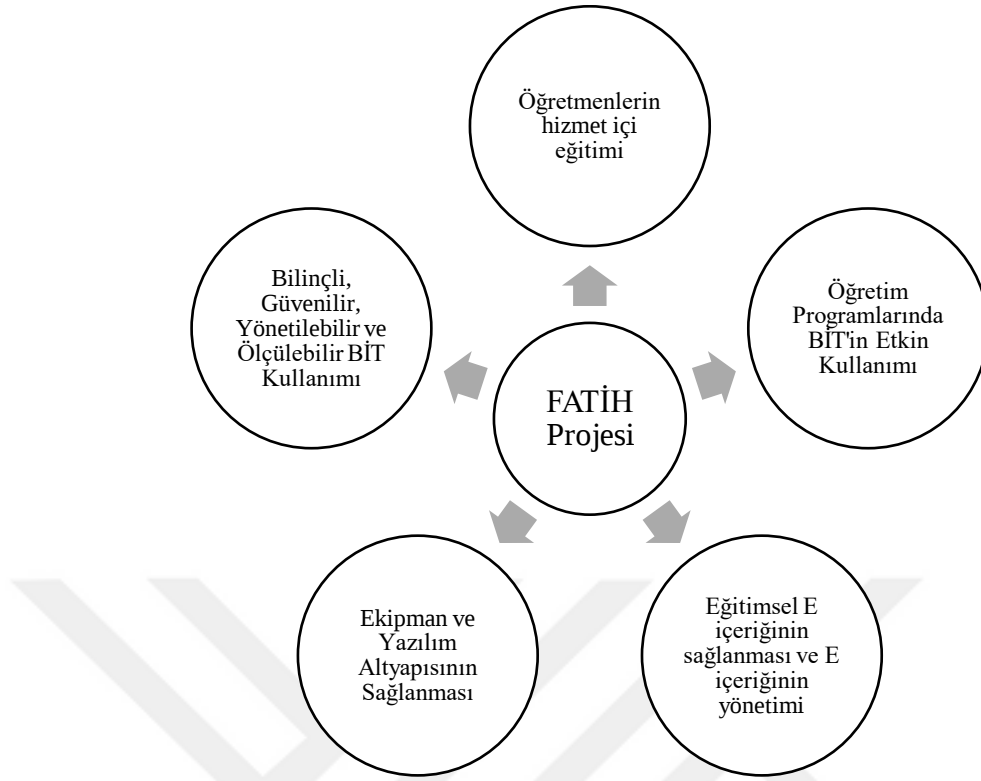
1991 yılında 2.400 okula yaklaşık 6.500 bilgisayar dağıtılmıştır. Üniversiteler ayrıca MEB ile iş birliği içinde yönetici, müdür, öğretmen ve öğretmen yetiştiricilerine yönelik kurslar da vermiştir. Bu bağlamda farklı okullarda 750 öğretmen hizmet içi eğitime katılmıştır (Özar ve Aşkar, 1997). 1998-2003 yılları arasında yürütülen Temel Eğitim Projesi ile 2.802 ilköğretim okulunda 3.188 bilişim sınıfı kurulmuş, 22.854 okula 45.000 bilgisayar ve diğer araçlar sağlanmıştır. 2002-2007 yılları arasında gerçekleştirilen Temel Eğitim Projesi 2 kapsamında 3.000 ilköğretim okulunun 4.002 sınıfına bilişim sınıfları kurulmuş, kırsal ve gecekondü bölgelerindeki 4.000 ilköğretim okuluna eğitim materyalleri satın alınmıştır (Ekici ve Yılmaz, 2013). FATİH Projesi de 2010 yılında tüm öğrencilere daha iyi bir öğrenme fırsatı ve nitelikli öğretim materyalleri sunmak amacıyla en büyük ve en kapsayıcı eğitim teknolojisi projesi olarak hayata geçirildi. Ardından FATİH projesinin önemli bileşenlerinden biri

olan, eğitimin kalitesini ve fırsat eşitliğini artırmayı ve başarı düzeyini yükseltmeyi amaçlayan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) kurulmuştur. Çalışmanın sıralı başlıklarında bu gelişmeler detaylı şekilde açıklanmaktadır.

2.4.1. FATİH Projesi

Fatih Projesi, Türkiye'de eğitim sektöründe önemli bir dönüşümü hedefleyen bir projedir. Bu proje, 2010 yılında Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı tarafından başlatılmış ve özellikle teknoloji kullanımını artırmayı amaçlamıştır. Fatih Projesi, Türkiye genelinde okullarda teknolojinin etkin bir şekilde kullanılmasını teşvik ederek öğrencilerin ve öğretmenlerin dijital dünyaya adaptasyonunu sağlamayı hedeflemiştir. Bu proje sayesinde eğitim-öğretim faaliyetlerinde fırsat eşitliği sağlanacak, okulların teknolojik gelişimi artacak, öğretme-öğrenme faaliyetlerinin hacmi artması hedeflenmiştir (Elvan ve Mutlubaş, 2020). FATİH Projesi, Türk eğitim sistemindeki en büyük eğitim teknolojisi yatırımlarından biridir. Proje, eğitim sistemini çağın teknolojisiyle buluşturmayı ve 21. yüzyıl toplumunun gerektirdiği becerilere sahip bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (MEB, 2016). Bu anlamda Türkiye'nin bilgi toplumu vizyonu kapsamında bilim ve teknoloji odak noktası haline gelmiştir. Bir başka deyişle karar vericiler tüm sektörlerde teknoloji destekli kalkınmaya öncelik vermiş durumdadırlar. Ayrıca eğitim alanında da FATİH Projesi'nin ülkenin bilgi toplumu olma yolunda ilerlemesine katkı sağlayacağı ve eğitimde teknolojiden faydalanarak bu değişimi ileriye taşıyacağı ortaya konmuştur. Teknolojik gelişmeleri önemli bir varlık olarak kullanan, bilgiye dayalı karar mekanizmalarıyla daha iyi kalite yaratan bir ülke haline gelinmesi amaçlanmaktadır (MEB, 2017). Ayrıca projenin temel hedeflerinden biri ülke genelinde fırsat eşitliğinin sağlanması, okullarda bilgi teknolojisinin geliştirilmesi ve eğitim sisteminin daha anlamlı hale getirilmesidir (YEGİTEK, 2019).

Proje 2010 yılından bu yana MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. FATİH Projesi'nin kapsamı beş aşamadan oluşmaktadır.

Şekil 1: FATİH Projesi'nin Kapsamı

FATİH Projesinin kapsamı donanım ve yazılım altyapısının sağlanması, eğitim içeriklerinin gerçekleştirilmesi ve yönetimi, öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri, öğretim programlarında bilinçli, güvenli, yönetilebilir ve ölçülebilir BT kullanımı ile etkin BT kullanımının hayata geçirilmesinden oluşmaktadır. Bu proje, Türkiye'nin eğitimde teknoloji kullanımını artırma vizyonuna önemli katkılarda bulunmuş olup, bu çerçevede bir dizi teknolojik altyapı ve uygulama geliştirmiştir. Ancak, benzer projelerde olduğu gibi, etkili bir şekilde uygulanabilmesi için sürekli izleme, değerlendirme ve geliştirme süreçlerine odaklanmak önemlidir.

2.4.2. Eğitim Bilişim Ağı

Eğitim Bilişim Ağı (EBA) da Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hayata geçirilen bir dijital eğitim platformudur. Özellikle 2020 yılında küresel pandeminin etkisiyle uzaktan eğitime geçiş sürecinde Türkiye'deki öğrencilere, öğretmenlere ve velilere destek olmak amacıyla oluşturulmuştur. EBA, çeşitli eğitim materyallerini içeren, interaktif içeriklere erişim sağlayan ve öğrenci performansını takip eden bir platformdur. EBA, eğitimde e-içerik sağlama ve yönetme

adı altında bir web sitesi olarak geliştirilmiş olup, FATİH'in ikinci aşamasıdır. Eğitimin kalitesini ve fırsat eşitliğini artırmayı ve başarı düzeyini yükseltmeyi amaçlayan FATİH Projesi'nin temel bileşenlerinden biridir. Öğretmen ve öğrencileri tanıyan, bireyselleştirilmiş öğrenme fırsatları sunan, yapay zeka algoritmalarını kullanarak kullanıcılara geri bildirim ve önerilerde bulunan, verileri analiz eden ve raporlama yapan yeni nesil bir sistemdir (Yurttav, 2020). Bilgi teknolojileri ve eğitim süreçleri aracılığıyla eğitim içeriklerinin etkin kullanımını sağlamak amacıyla kurulmuştur. İyi hazırlanmış, sınıf seviyelerine uygun, güvenilir ve incelenen içeriklerin yer aldığı sosyal eğitim platformudur. Bu platformda eğitim programları bilgi destekli teknolojilerle uyumlu hale getirilerek eğitim içeriği olarak sunulmaktadır (Aktay ve Keskin, 2016).

Öğretmenlerin EBA'ya katkıda bulunabilmesi ve e-içerik geliştirebilmesi amacıyla yüz yüze ve uzaktan eğitim yöntemleriyle eğitimler düzenlenmektedir. EBA içeriğinde video, simülasyon, ses, görsel, animasyon, e-kitap, interaktif sözlük, e-dergi, sunum dosyası, eğitici oyun türleri yer almaktadır. Öğretmenler de bu içeriklerin oluşturulmasına katkı sağlamaktadır (Yurttav, 2020). EBA kısa sürede K12 düzeyinde dünyanın en büyük eğitim portallarından biri haline gelmiştir. Görme engelliler için hazırlanan sesli kitaplar ve işitme engelliler için hazırlanan öğrenme materyalleri EBA'ya yüklenmiştir. Ayrıca bu içerikler fiziksel ortamda (CD, DVD vb.) çoğaltılarak öğrencilere ulaştırılmaktadır. EBA, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları (STK), üniversiteler, belediyeler ve özel sektör tarafından geliştirilen içerikleri bünyesinde barındırarak hedef kitleye ulaştırmaktadır (MEB, 2017). EBA, Türkiye'deki eğitim sistemini destekleyen bir dijital altyapı olarak öne çıkmaktadır. Özellikle uzaktan eğitim süreçlerinde öğrencilere erişim ve eğitim materyallerine ulaşabilme imkanı sağlayarak eğitimdeki dönüşüm çabalarına önemli bir katkı sunmaktadır.

2.5. Eğitim Teknolojileri Yardımıyla Din Eğitimi

Dijital çağda öğrencileri bilgiye dayalı bağlantılı dünyada aktif ve etkili katkıda bulunanlar olmaya hazırlamak, eğitim pedagojisinde köklü bir değişiklik gerektirmektedir (Fullan ve Langworthy, 2014). Dijital çağda teknoloji alanındaki

ilerlemeler, dünya genelinde iletişimi, iş birliğini ve etkileşimi artırmaya yönelik yeni fırsatlar sunarak, Din Eğitimi alanındaki potansiyelin gelişmesine olanak sağlamaktadır (Reade ve Artley, 2010). Teknoloji, Din Eğitimi, müfredat süreçlerinde ve pedagojik yaklaşımda benzersiz bir bağlam ve fırsat sağlamaktadır. Din eğitimi öğretmenlerinin, 21. yüzyılda din eğitimi öğretimini yeniden şekillendirirken, yeni teknolojileri sürece entegre etmenin önemini ve bunun hem akademisyenlere hem de öğrencilerin istihdam dünyasındaki pazarlanabilirliğine sağlayacağı katkıları fark etmeleri gerekmektedir (Peace, 2020). Din eğitimi öğretmenleri, sınıf ortamında öğrencilerin öğrenmesini, yaratıcılığını ve yenilikçiliğini ilerleten deneyimleri kolaylaştırmak için teknolojiyi kullanmalıdır. Özellikle din eğitimi öğretmenleri, dijital çağın öğrenme deneyimlerini ve değerlendirme süreçlerini tasarlayıp geliştirme ve içerik öğrenimini en üst düzeye çıkarmak amacıyla çağdaş teknolojileri yeni teknolojik bağlamlarda pedagojik süreçle bütünleştirme sorumluluğunu taşımaktadır (Swallow, 2017).

Teknolojinin din öğretiminde kullanılmaya başlanması, din ve teknoloji araştırmalarında son yıllarda dikkat çeken yeni bir konu olup, birçok farklı sebepten dolayı daha fazla ilgi ve inceleme gerektirmektedir. Birincisi, din ve teknoloji arasındaki uyum, bir toplumda kültürel zenginleşme ve ekonomik kalkınmanın paralel hedeflerini sağlayabilir. Sumarni ve arkadaşlarına göre (2020), teknoloji ile dinî eğitimin bir arada kullanılmaması, dinî ve kültürel bilimlerin bilimden giderek uzaklaşmasına neden olmuştur. Bu ayrışma, din ve bilimin birleştirilemeyen iki bağımsız alan olarak algılanmasına yol açmaktadır. İkinci olarak, araştırmalar teknolojinin din öğretiminde hem sınıf içi hem de sınıf dışı eğitimi teşvik eden olumlu etkilerini de ortaya koymaktadır. Hilton (2018), teknoloji kullanarak 2018 yılında din öğretimi üzerine yapılan bir dizi çalışmayı incelemiştir. Çalışma, teknolojinin yükseköğrenim düzeyinde din derslerinde öğrenci performansını nasıl artırabileceğine dair içgörülerini araştırmak için bir örnek olay analizi kullanmaktadır. Araştırmaları arasında Din Konusunda Kitlel Çevrimiçi Açık Seminerlerin uygulanması, Sosyal Medyanın rolü ve Oyun İçi Öğrenmenin Karakterizasyonu yer almaktadır (Hilton 2018). Bununla birlikte, ilk araştırmalar teknolojinin din öğretiminde olumlu etkilerini de belgelemektedir. Alemi ve arkadaşları (2020), İslam dini derslerinde katılımcı öğrenciler arasında sosyal robotların kabul oranının yüksek olduğunu, katılımcı

ilgisinin ve heyecan düzeyinin daha yüksek olduğunu gözlemlemiştir. Yarı deneysel araştırmaya dayanan Syarif (2020), e-öğrenme platformlarının öğrencilerin İslami değerlere yönelik olumlu tutumlarını etkili bir şekilde artırabildiğini de tespit etmiştir (Tran ve Nguyen, 2021). Özel bir eğitim sistemine sahip e-öğrenme platformu, din dersi öğretmenlerinin bulunmadığı yerlerde İslami değerlerin öğretilmesi için de etkili bir çözümdür.

Tosun (2017) din eğitimi teknolojisini din eğitiminin bir alt dalı olarak görmekte ve görevlerini şu şekilde sıralamaktadır:

- Din eğitiminin amaçlarına ulaşabilmek için konuları araştırmak ve içerikleri belirlemek.
- Bu amaçları gerçekleştirebilmek için uygun öğrenme ortamlarını tasarlamak ve düzenlemek.
- Genel ve özel öğretim yöntemleri ile teknolojileri geliştirmek.
- Eğitim araç ve gereçlerini belirlemek ve kullanımını yaygınlaştırmak.
- Tüm bu süreçleri değerlendirmek ve ortaya çıkan yeni sorunlara ışık tutarak etkili çözüm yolları üretmek.

Benzer şekilde Akyürek (2010) de din eğitimi teknolojisini din eğitiminin bir alt dalı olarak görmekte ve görevlerini şu şekilde sıralamaktadır:

- Din eğitimi araç ve gereçlerini belirlemek
- Örgün ve yaygın din eğitimi etkinliklerinde kullanılan din eğitimi materyallerinin etkililiğini incelemek
- Örgün ve yaygın din eğitime uygun materyaller geliştirmek
- Din eğitimi bileşenleri ile din eğitimi teknolojisi arasındaki ilişkiyi açıklamak
- Bilgisayar destekli din eğitimi çalışmaları yapmak
- Örgün ve yaygın din eğitime yönelik yazılımlar geliştirmek
- Uzaktan eğitim materyalleri geliştirmek ve etkililiğini incelemek
- Örgün ve yaygın din eğitimi sitelerinin incelenmesi ve örnekler hazırlanması.

- Din eğitimi ortamlarının özelliklerinin incelenmesi.
- Din eğitimi ortamlarında gerekli araç ve gereçlerin özelliklerinin belirlenmesi.

Korkmaz (2018), din öğretimiyle ilgili öğretme ve öğrenme süreçlerine rehberlik eden araçlar, materyaller ve öğrenme ortamlarını esas alan bir alanı, din eğitimi teknolojisi olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda söz konusu alan; teorik bilgi ile uygulamanın bir araya geldiği, tasarım, geliştirme, kullanım, yönetim ve değerlendirme basamaklarını içeren bütüncül bir süreç olarak görülmektedir. Korkmaz'a (2018) göre örgün ve yaygın din eğitimi kapsamında kullanılan her türlü eğitim materyalinin tasarımı, geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi, din eğitimi teknolojisinin temel sorumluluk alanını oluşturmaktadır. Bununla birlikte, bilgisayar destekli öğretim materyallerinin, öğretim programlarının ve web tabanlı kaynakların geliştirilmesi; öğretmen-öğrenci etkileşimi, öğrenme ortamları ve zaman faktörü arasındaki ilişkilerin analiz edilip değerlendirilmesi, din eğitiminin niteliğinin artırılmasına yönelik sürecin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu çerçevede din eğitiminde teknolojinin kullanımı, yalnızca teknik araçlarla sınırlı kalmayıp öğretmen, öğrenci, eğitim ortamı, müfredat, öğretim yöntemleri ve teknikleri gibi bileşenler üzerinden çok boyutlu bir şekilde ele alınmaktadır.

Din eğitimi alanında görev yapan öğreticiler, sınıf içi öğretim süreçlerinde çeşitli teknolojik araçlardan yararlanmaktadır. Bu bağlamda, bilgisayarlar, internet erişimi, yayın araçları (radyo ve televizyon) ile telefonlar sık kullanılan başlıca teknolojiler arasında yer almaktadır. Özellikle radyo, televizyon ve telefon gibi araçlar bilgi ve iletişim teknolojileri kapsamında değerlendirilmekte olup, bazı eğitim kurumlarında sınırlı ölçekte de olsa bu teknolojilere dayalı öğretim materyalleri kullanılmaktadır. Ayrıca radyo ve televizyonlar da yıllardır din öğretimi için kullanılmaktadır (Ndawula vd., 2013). Din eğitiminde kullanılan bu teknolojik cihazlar, dini içeriklerin öğrencilere daha çekici ve etkili bir şekilde iletilmesine olanak tanır. Ancak, teknolojinin dengeli ve etkili bir şekilde kullanılması, öğrenci ihtiyaçlarına uygun içeriklerin seçilmesi önemlidir.

2.6. Din Eğitiminde Teknoloji Kullanımının Öğretmenler Açısından Avantajları ve Sınırlılıkları

Günümüzde örgün ve yaygın eğitim veren kurumlarda kullanılan pedagojik teknolojilerin din eğitimi sürecinde kullanılması kaçınılmazdır. Çünkü Din Öğretimi Teknolojisi, din ile ilgili öğretme ve öğrenme süreçlerinde insanlara yardımcı olan araç, gereç ve ortamları ele alan bir disiplindir. Din eğitimi teknolojisi, örgün ve yaygın din eğitimi alanlarında ihtiyaç duyulan bilgisayar destekli öğretim araç ve gereçlerinin tasarlanmasını, geliştirilmesini, uygulanmasını ve değerlendirilmesini mümkün kılmaktadır (Erpay, 2019). Ayrıca din eğitiminde öğretmenler, öğrenciler, eğitim ortamı ve eğitim zamanı gibi değişkenler arasındaki ilişkiyi araştırır, açıklar ve daha nitelikli din eğitimi hizmetlerinin uygulanmasını teşvik eder (Korkmaz, 2017). Tüm bunları gerçekleştirmek için internetin yanı sıra dijital ortamdaki kitap, dergi, belge, film ve fotoğrafları kullanır (Alım, 2007).

Mevcut araştırma bulguları dijital teknolojinin sınıfta öğrenmeyi desteklemek ve dini inancı beslemek için bir kaynak olarak etkili şekilde kullanılabileceğini göstermektedir. Türkiye’de Korkmaz (2017) tarafından yapılan bir çalışmada, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin öğretim materyali olarak film ve videoları kullanma durumları belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan araştırmada, öğretmenlerin derslerde film kullanımına en sık Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde, en seyrek ise İmam Hatip meslek derslerinde başvurdukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere kıyasla filmlerden daha fazla yararlandığı ve bu materyalleri konuyu geliştirmek ve zenginleştirmek amacıyla kullandıkları belirlenmiştir.

Asan (2000) Fatiha suresini öğretmek için kullanılabilecek bir bilgisayar yazılımı geliştirmiş ve öğrencilerin bu yazılımı kullanmaya büyük ilgi gösterdiğini belirtmiştir. Araştırmacı dinin matematik, fen, fizik, kimya, tarih ve coğrafya gibi bilgisayar destekli teknoloji kullanılarak öğretilbileceği ancak teknoloji destekli din eğitiminin etkili öğretim ilkelerine dayanması gerektiği sonucuna varmıştır.

Peace’e (2020) göre teknolojiler, görevlerin daha hızlı ve kolay bir şekilde yerine getirilmesini sağlayan verimlilikleri nedeniyle öğretmenler açısından din

eğitimi uygulaması için gl aralardır. Teknoloji, din eğitimi öğretmenlerine sınıfta bulunmayan yerel, ulusal ve küresel kaynaklara erişim imkânı sunabilir (Fokide, 2017). Ayrıca, din eğitimi ile entegre edildiğinde, teknolojiler etkileşimi, iş birliğini ve iletilebilirliği teşvik eder, bu da din eğitimi ğretmenlerinin kaynaklarla etkileşime girmelerini sağlar (Peace, 2020).

Teknolojilerin eğitim sürecine uygulanması sayesinde din eğitimi öğretmenleri, çeşitli eğitim kaynakları ve dijital ağlardan yararlanarak ders materyalleri ve öğrenme etkinlikleri geliştirebilirler. Bunun yanı sıra WhatsApp, Twitter ve Facebook gibi sosyal medya ağları, öğretmenlere din alanındaki güncel gelişmeler ve diaspora bağlamındaki dini konulara ilişkin bilgi edinme olanağı sunmaktadır. Teknolojiler, dinler hakkında faydalı bilgilerin ve dünyadaki olayların yayılması için de faydalı araçlar olabilir. Teknolojiler, konuyu inceleme ihtiyacı ve bunun içinde yaşadıkları topluluklarla ilgisi hakkında bilinçli kararlar vermek için öğrencilerin dini anlayışını geliştirir (Reade ve Artley, 2010).

Teknoloji ile harmanlanmış din ğretimi, değişen din eğitimi müfredatını ve zengin evrimii araştırma ve iş birliği biçimlerini ortaya çıkarmaktadır (Marcus, 2019). Bunun için Din Eğitimi ğretme-öğrenme süreçlerine yardımcı olacak bir araç olmalı ve ayrı bir araç olarak kullanılmamalı, tüm sınıflarda öğretilen tüm konulara entegre edilmelidir. Ayrıca, teknoloji ile ilgili herhangi bir öğrenme, ğretilcek konunun konusuna, amaçlarına ve eğitimin amaçlarına dayalı olmalıdır. Din eğitimi derslerinde teknolojiyi kullanmak, öğretmenlerin ve öğrencilerin araştırma planlamak ve yürütmek, projeleri yönetmek, sorunları çözmek ve uygun araç ve kaynakları kullanarak bilinçli kararlar almak için eleştirel düşünme becerilerini geliştirmektedir (Peace, 2020).

21. yüzyılın din eğitimi veren öğretmenleri, çok çeşitli öğrenme çıktılarını ifade eden öğrenme materyalleri geliştirmek için öğrencileriyle birlikte dijital videoları kullanabilir. Ayrıca, ğretmenler ve öğrenciler, öğrencilerin düşünceleri de dahil olmak üzere çok çeşitli öğrenme çıktılarını ifade eden bir sunum materyali geliştirmek için dini yerlere yapılan ziyaretleri ve topluluk üyeleriyle yapılan görüşmeleri kaydedebilirler. Dijital video kullanmak, bu alandaki tartışmaları harekete geçirmenin

yanı sıra, sınıf sunumları sırasında öğrencilerin yansımalarını teşvik edebilir. Dijital videoyu izledikten sonra din eğitimi öğrencileri, öğretmenleriyle tartışmak için bu videonun teşvik ettiği soruları hazırlayabilir ve hatta gözlemlenen derslerin bir raporunu yazabilir (Becta, 2010).

Özetle bilgisayar destekli din eğitimi, öğrencilere öğrendiklerini tekrar etme ve pekiştirme fırsatı veren, bilginin küçük birimlere bölünerek nicelik ve niteliğinin kontrolünü içeren, her bölümün ardından soru sorulmasına olanak tanımaktadır.

2.7. Din Eğitiminde Teknoloji Kullanımının Öğrenciler Açısından Avantajları ve Sınırlılıkları

Din eğitiminde teknoloji kullanımı öğrenciler açısından birçok avantajı beraberinde getirmektedir. Altunkaynak (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada deney ve kontrol grubundan oluşan bir testle eğitim kurumlarında eğitim teknolojisi olarak kullanılan öğrenme tabanlı bir test oyunu olan Kahoot uygulamanın haftalık uygulanmasının din eğitimindeki etkililiği ölçülmüştür. Elde edilen bulgularda deney grubu öğrencilerinin en iyi sonucu elde ettikleri görülmüştür. Buna göre Kahoot uygulaması, öğrencilerin sınav sorularını ezberlemelerine ve doğru cevapları seçmelerine destek olmuştur. Böylece Kahoot uygulamasına katılım öğrencilerin öğrenme süreçlerindeki etkililiğini artırdığı ortaya konulmuştur. Diğer bir çalışmada Yorulmaz (2005), teknoloji destekli Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin öğrenci başarısı ve öğrenmenin kalıcılığı üzerindeki etkisini araştırmak için dört haftalık bir ders dizisi uygulamıştır. Beşinci haftada bir kalıcılık testi uygulayan Araştırmacı deney grubunun daha yüksek öğrenme kalıcılığına sahip olduğunu bildirmektedir. Bu sonuç teknoloji destekli DİKAB derslerinin etkili olduğunu göstermektedir.

Teknoloji destekli din eğitiminin öğrenciler açısından başarısı yalnızca Türkiye örneğinde gerçekleştirilen çalışmalarda değil farklı ülke gruplarında gerçekleştirilen çalışmalarda da vurgulanmaktadır. Örneğin Díaz'a (2021) göre temel amacı müjdelemek olan Hristiyan din eğitiminde dijital teknolojinin kullanımı, özgürleştirici öğretim ve değerlendirme uygulamaları yoluyla bu amaca hizmet etmektedir. Araştırmada öğrenciler din eğitiminde kullanılan dijital teknolojinin sınıfta öğrenmeyi teşvik ettiğini, benlik ve dünya algılarını şekillendirdiğini ve insan

ilişkilerini geliştirmek için fırsatlar sunduğunu belirtmiştir. Çalışmada öğrenciler, dijital teknolojinin dini kimliklerinin oluşumu ve dini inançlarını uygulama süreçlerindeki rolüne ilişkin çeşitli kaygılarını dile getirmiştir. Örneğin, katılımcıların %38'i, dijital teknolojinin Tanrı, benlik, başkaları ve yaratılışla ilgili olarak adil davranma fırsatları sağladığını her zaman ya da sıklıkla düşündüklerini belirtmiştir. Benzer şekilde, öğrencilerin %32'si, Tanrı'yı başkalarına tanıtmak amacıyla dijital teknolojinin kullanılmasını önemli veya çok önemli bulmaktadır. Ayrıca, ankete katılanların %26'sı dijital teknolojinin dini inançlarını uygulamada düzenli olarak destekleyici olduğunu kabul ederken, %28'i ise bu teknolojinin Roma Katolik geleneklerine daha etkin katılım sağlamalarına katkıda bulunduğunu ifade etmiştir. Yapay zeka teknolojilerinin din eğitiminde kullanımını inceleyen Alemi ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında araştırmaya katılan öğrenciler arasında sosyal robotların yüksek bir kabul oranı, daha fazla katılımcı dikkati ve İslam dini kurslarında heyecan seviyeleri gözlemlenmiştir. Yarı deneysel araştırmaya dayalı bir çalışmada Syarif (2020) e-öğrenme platformlarının, öğrencilerin İslami değerlere karşı olumlu tutumlarını etkili bir şekilde artırabileceğini bulmuştur.

Marcus'a (2019) göre, din eğitiminde teknoloji kullanmak sınıfı genişletir, yüz yüze, çevrimiçi ve harmanlanmış öğrenmeyi teşvik eder. Akıllı telefonlar ve bloglar gibi teknolojiler, din eğitiminde öğrenciler arasında not almayı, araştırmayı, notları paylaşarak işbirlikçi entelektüel alışverişi, yeni bilgi ve kaynakların üretimini teşvik eder. Peace'e (2020) göre din eğitiminde teknolojilerin entegrasyonu, öğrencinin yaşamları boyunca tüm fırsatlarda edindiği becerileri kullanmasına, edindiği beceri ve bilgileri sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek ve diğer gençleri güçlendirmek için günlük durumlarda uygulamasına yardımcı olacaktır. Bunun yanı sıra, teknolojilerin din eğitime entegrasyonu, öğrenenlerin sadece bilgi aktarımı ve pasif öğrenmeden ziyade öğrenme süreci ve kişisel gelişim açısından eyleme geçtikleri ve deneyimleri üzerinde düşündükleri öğrenen merkezli bir yaklaşımı teşvik etmektedir. Ayrıca, din eğitimi derslerinde teknolojilerin uygulanması, öğrencilerin bilgilerini ve bunları yönetmek ve izlemek için öğrenme süreçleri üzerinde düşünmelerini gerektiren öğrenci merkezli yaklaşımı geliştirmektedir. Bunun yanında öğrencilerin aktif öğrenmeye katılmalarını ve çalışmalarını nasıl keşfedecekleri, ifade edecekleri ve sunacakları konusunda yaratıcı olmalarını sağlar.

Teknolojik yenilikler, öğretme ve öğrenme süreçlerini yürütme şeklini değiştirmenin yanı sıra din eğitiminde öğrenci merkezli öğrenmeyi geliştirir. Din eğitiminde teknolojik yenilikler, yenilik tasarımının merkezine kurum yerine öğrenciyi yerleştirmektedir. Günümüzün hızla değişen dünyasında başarılı olmak, teknoloji okuryazarlığı, iş birliği, dayanıklılık, eleştirel ve yaratıcı düşünme, iletişim ve ağ oluşturma gibi akademik yeterliliklere dayanan geniş bir beceri gerektirmektedir. Becerilerin bu etkileşimi hem becerilerin genişliği kavramının hem de din eğitimi öğrencilerinin toplumsal sorunlara teknolojiyle yaklaşması için gereken eğitim stratejilerinin merkezinde yer alır (Winthrop vd., 2016). Ayrıca, 21. yüzyılın talepleri ve piyasa uygulamaları, din eğitimi öğretmenlerinin yeni teknolojileri benimsemek için öğretim metodolojilerinde ayarlamalar yapmasını zorunlu kılmaktadır (Peace, 2020).

2.8. Din Eğitiminde Teknoloji Kullanımına İlişkin Çalışmalar

Ulusal ve uluslararası araştırmalar, din eğitimi alanında teknoloji kullanımının öğretim süreçlerine etkisine dair önemli bulgular sunmaktadır. Örneğin Adebule (2009) tarafından Nijerya'nın Lagos Eyaleti'nde gerçekleştirilen nitel çalışmada, 150 din bilimleri öğretmeniyle (İslam ve Hristiyanlık) yapılan görüşmeler incelenmiştir. Bu çalışma, öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojilerini sınıf ortamında yeterince kullanamadıklarını ortaya koymuş; teknolojik araçların sınıf içi entegrasyonundaki eksikliklerin öğretim yöntemlerinin modernleşmesini engellediğine işaret etmiştir.

Türkiye'de ise Güneş (2012) Gaziantep'te görev yapan 105 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) öğretmenin teknolojik materyal kullanımına yönelik tutumlarını ve uygulamalarını incelemiştir. Araştırmada öğretmenlerin teknoloji kullanımına istekli olmalarına rağmen, sınıf ortamındaki teknik imkânsızlıklar ve bireysel yetersizlikler nedeniyle teknolojinin etkin kullanılamadığı belirlenmiştir. Bu durum, öğretmenlerin teknoloji entegrasyonu sürecinde karşılaştıkları engelleri ve eğitim ortamlarının iyileştirilmesine duyulan ihtiyacı göstermektedir.

Buna ek olarak Turan (2012) Türkiye'nin farklı illerindeki 93 DKAB öğretmeniyle yapılan çevrimiçi anket çalışmasında, bilgisayar teknolojilerinin ders kalitesini artırdığı ve öğrenmeyi aktif hale getirdiği sonucuna ulaşmıştır. Ancak,

öğretmenlerin zaman yönetimi, görev yükü ve sınıf içi uygulamalarla ilgili yaşadığı zorluklar da raporlanmıştır. Öğretmenlerin %63'ü bilgisayar kullanımının çağın gerekliliği olduğunu belirtirken, teknolojinin ölçme ve değerlendirmeyi kolaylaştırdığına dair olumlu görüşler de dikkat çekmiştir.

Uluslararası boyutta Rusdi ve arkadaşları (2023) Endonezya'daki İslam okullarında öğrencilerin ahlaki gelişiminde teknolojinin etkisini nicel yöntemlerle araştırmıştır. Kısmi En Küçük Kareler (PLS-SEM) analizi ile gerçekleştirilen bu çalışmada, teknoloji destekli öğretim yöntemlerinin öğrencilerin ahlaki değerler kazanımına ve dini anlayışlarının gelişimine olumlu katkı sağladığı ortaya konmuştur.

Bu araştırmaların ışığında, çalışmamız Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan meslek dersleri öğretmenlerinin din eğitiminde teknoloji kullanımı konusundaki algı, deneyim ve karşılaştıkları zorlukları derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Böylece, alandaki bilgi boşluğu giderilerek, teknoloji entegrasyonunun iyileştirilmesine yönelik somut öneriler geliştirilmesi hedeflenmektedir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmada benimsenen model ayrıntılı biçimde açıklanmakta; araştırmanın yürütüldüğü çalışma grubu tanımlanmakta; veri toplama sürecine ilişkin aşamalar sistematik olarak sunulmakta ve elde edilen verilerin çözümlenmesinde kullanılacak istatistiksel ve nitel yöntemler özetlenmektedir.

3.1. Araştırma Modeli

Batman merkezinde ve ilçelerinde bulunan dokuz Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan 20 meslek dersleri öğretmenlerinin din eğitiminde teknoloji kullanımına ilişkin görüşlerini incelemeyi amaçlayan bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji modeli çerçevesinde yürütülmüştür. Nitel araştırma, problemlerin ve olguların kendi doğal ortamlarında çok yönlü, gerçekçi ve ayrıntılı bir şekilde ortaya çıkarıldığı, araştırmacının da süreçte aktif bir şekilde bulunduğu, araştırmanın deseninde çeşitlilik ve esnekliğin olduğu ve derinlemesine analize sahip olduğu nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı araştırmalar olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Diğer bir ifade ile nitel araştırma, deneyimlerin ve deneyimlere yüklenen anlamların yorumlanmasıyla ilgilidir. Nitel araştırmalarda, bireylerin yaşantılarından nasıl anlam ürettiklerinin anlaşılması büyük önem taşımaktadır (Merriam ve Tisdell, 2016). Bu yaklaşım, kişilerin sosyal gerçekliklerini kavramak ve tutum, inanç ile motivasyonlarını derinlemesine incelemek amacıyla tercih edilmektedir. Fenomenoloji çalışması ise belirli bir konuyu veya sorunu en iyi şekilde anlamak için seçilmiş bir fenomeni veya durumları anlamayı ve ortaya çıkarmayı amaçlayan bir araştırma modelidir (Creswell, 2018). Bu yaklaşımda araştırmacı, katılımcının kişisel (öznel) tecrübeleri ile ilgilenmekte, bireyin algılamalarını ve olaylara yükledikleri anlamları incelemektedir (Akturan ve Esen, 2008). Diğer bir ifade ile fenomenoloji, bireylerin deneyimlerini anlama ve açıklama amacına hizmet eder. Bu model, katılımcıların içsel dünyalarını derinlemesine keşfetmeye odaklanarak öznel bakış açılarına vurgu yapar. Bu çalışmada da Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan meslek dersleri öğretmenlerinin din eğitiminde teknoloji kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlandığından fenomenolojik model tercih edilmiştir.

3.2. Araştırma Grubu

Çalışma gurubu belirlenirken nitel çalışmalarda genelleme kaygısı bulunmadığından araştırma sorularına cevap verebilecek bir örneklem oluşturulmasına önem verilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme tekniği, araştırmacının, incelenen konular hakkında yeterli bilgi ve deneyime sahip bir araştırma grubunu belirlemek için bir durumu daha derinlemesine incelemek istediğinde kullanılmaktadır (Patton, 2018). Çalışma grubunun belirlenmesinde, derslerinde teknolojik materyaller kullanma başlıca ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın çalışma grubunu Batman ilindeki Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan 20 öğretmenden oluşmaktadır. Öğretmenlere ait demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1: Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler

Demografik Değişken	Kategori	f
Cinsiyet	Kadın	9
	Erkek	11
Yaş	20-30	4
	31-39	9
	40-49	5
	50 ve üstü	2
Eğitim	Lisans	11
	Yüksek Lisans	7
	Doktora	2
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	4
	6-10 yıl	9
	11-15 yıl	3
	16-20 yıl	2
	21 ve üzeri	2

Batman ilindeki Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan 20 öğretmene ilişkin demografik olgular incelendiğinde cinsiyet dağılımında erkekler kadınlara göre çoğunluktadır (erkek: 11, kadın: 9). Yaş gruplarına göre en yüksek yoğunluk 31-39 yaş aralığında toplanmakta olup (f=9), bu grubu 40-49 yaş aralığı takip etmektedir (f=5). Eğitim düzeyi açısından öğretmenlerin çoğunluğunu lisans mezunları oluşturmaktadır (f=11), ayrıca yüksek lisans (f=7) ve doktora (f=2) derecesine sahip öğretmenler de bulunmaktadır. Mesleki kıdeme bakıldığında, 6-10 yıl deneyime sahip öğretmenler sayıca fazladır (f=9); bunu 1-5 yıl (f=4) ve 11-15 yıl (f=3) kıdeme sahip öğretmenler izlemektedir. Daha uzun kıdem gruplarından 16-20 yıl ve 21 yıl üzeri deneyime sahip öğretmenlerin sayısı ise eşit sayıda ve azdır (f=2'şer). Bu demografik olgular, araştırma grubunun büyük oranda orta yaş aralığında, lisans veya yüksek lisans eğitim düzeyine sahip ve mesleki deneyim bakımından kariyerlerinin ortalarında bulunan bireylerden oluştuğunu göstermektedir. Bu çerçevede, öğretmenlerin teknolojik materyal kullanımı ve bu sürece yönelik tutumlarının değerlendirilmesinde bu olgular önemli bir temel teşkil etmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Görüşme formunun hazırlanması sırasında öncelikle kapsamlı bir literatür taraması yapılmış daha önce bu alanda yapılan çalışmalarda yer alan açık uçlu sorular incelenerek bir soru havuzu oluşturulmuştur. Ardından çalışmanın asıl amacından hareketle, incelenen durumu kapsamı beklenen taslak görüşme formu oluşturulmuştur. Hazırlanan taslak görüşme formu, nitel araştırma metodolojisine hâkim uzman incelemesine sunulmuştur. Görüşme formları uzman görüşleri doğrultusunda revize edilmiş ve ardından pilot görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Pilot görüşme, çalışma sırasında oluşturulan görüşme sorularının test edilmesi açısından oldukça önemlidir (Merriam, 2009). Ayrıca pilot görüşme, araştırmacıya görüşme formundaki hangi soruların şaşırtıcı olduğu, hangilerinin yeniden yazılması gerektiği, hangilerinin gereksiz veri sağladığı gibi önemli bilgiler sağlar. Pilot görüşmenin ardından taslak görüşme formları yeniden formüle edilmiş, görüşmenin ilerleyişine göre takip soruları belirlenmiş ve görüşme formları uzman görüşüne yeniden

sunulmuştur. Uzmanlar tarafından incelendikten sonra görüşme formuna son şekli verilmiştir. Hazırlanan görüşme formundaki soruların kolay anlaşılır, yönlendirici olmaması ve birbirini kesen nitelikte olmasına özen gösterilmiştir. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğretmenlerin demografik bilgilerini belirlemeye yönelik sorular yer alırken ikinci bölümde Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan meslek dersleri öğretmenlerinin din eğitiminde teknoloji kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

Araştırmanın veri toplama sürecine başlamadan önce gerekli izinler tamamlanmış ve bu izinlerin alınmasının ardından yüz yüze görüşme yöntemiyle veri toplama aşamasına geçilmiştir. Görüşmelere katılımcıların onayı ile başlanmış ve her görüşme yaklaşık 30-40 dakika sürmüştür. Araştırmacının, görüşmelerin veri toplama, soru sorma ve dinleme işlevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için, görüşmeler katılımcıların izni alınarak ses kaydına alınmış ve bu kayıtlar daha sonra araştırmacı tarafından yazılı doküman haline getirilmiştir. Hatalardan kaçınmak için, yazılı doküman haline getirilen belgeler birkaç kez dinlenmiş ve incelenmiştir. Daha sonra bu veriler daha detaylı bir şekilde incelenmiştir.

3.4. Veri Analizi

Yazılı hale getirilen dokümanlar detaylı bir bakış açısıyla okunmuş ve içerik analizi tekniği kullanarak çözümlenmiştir. İçerik analizi, bir araştırmadan elde edilen verilerin sistematik olarak düzenlendiği, kavramsallaştırıldığı ve ortaya çıkan kavramlara göre temaların belirlendiği bir yöntemdir (Merriam, 2009). İçerik analizi yöntemi uygulanırken veriler dört aşamada analiz edilir. İlk aşama verilerin kodlanmasını içerir. İkinci aşamada temalar oluşturulur, üçüncü aşamada ise temalar ve kodlar düzenlenir. Dördüncü ve son aşamada ise araştırma sonuçları belirlenerek yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada benzer yöntem kullanılarak kodlar ve temalar oluşturulmuştur. Bu temalar belirlenirken temaların anlamlı bir bütün oluşturması sağlanmış, süreç içerisinde alan uzmanlarından görüş alınarak gerekli değişiklikler yapılmıştır. Daha sonra kodlar tema ve alt temalara göre düzenlenmiş ve frekanslar hesaplanarak tablolar oluşturulmuştur. Ayrıca katılımcıların sıklıkla tekrarlanan görüşleri ve çarpıcı ifadeleri doğrudan alıntılarla

örneklendirilmiştir. Katılımcıların isimleri, gizliliğin sağlanması amacıyla, bulundukları kurumun rakamları ve baş harfleriyle kodlanmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde, araştırma kapsamında elde edilen nitel veriler doğrultusunda öğretmenlerin görüşleri analiz edilerek temalar, alt temalar ve kodlar şeklinde sunulmaktadır. Verilerin çözümlenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular, doğrudan katılımcı ifadeleriyle desteklenerek yorumlanmakta ve her bir tema altında ilgili görüşlerle ilişkilendirilmiştir. Böylelikle öğretmenlerin teknolojik materyal kullanımına dair algıları ve uygulamaları daha derinlikli bir şekilde anlaşılmaya çalışılmıştır.

4.1. Teknoloji ve Din Eğitimi İlişkisi

Bu temada, öğretmenlerin din eğitimi sürecinde teknoloji kullanımına dair genel yaklaşımları ve sınıf içindeki teknoloji destekli uygulamaların öğrencilerin dini bilgi edinme ve kavrama düzeyine etkileri ele alınmaktadır. Katılımcıların, teknolojinin dinî içeriklerin aktarımında ne ölçüde etkili olduğu, öğrenmeyi nasıl kolaylaştırdığı ya da zorlaştırdığı konusundaki gözlem ve değerlendirmeleri bu kapsamda incelenmektedir. Katılımcı yanıtlarından hareketle elde edilen alt tema ve kodlar Tablo 2’de ve Tablo 3’te sunulmaktadır.

Tablo 2: Din eğitiminde Teknolojinin Rolü

Alt Tema	Kod	f
Din– Teknoloji İlişkisi	Öğrenci İlgisini Artırma	16
	Etkileşimli Öğrenme Ortamı Sunma	11
	İçerik Zenginliği Sağlama	10
	Değerlerin Yitirilmesi Endişesi	9
	Donanım ve Erişim Sorunları	8

Tablo 2’deki veriler, din eğitiminde öğretmenlerin teknoloji kullanımına dair çeşitli görüşlerini ortaya koymaktadır. Öğretmenler, din eğitiminde teknolojinin öğrenci ilgisini artırma (f=16) ve etkileşimli öğrenme ortamı sunma (f=11) gibi olumlu yönlerinden en çok faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Teknolojinin, derslere daha çekici ve dinamik bir hâl kattığı, öğrencilerin daha fazla katılım gösterdiği ve aktif öğrenmeyi teşvik ettiği düşünülmektedir. Ayrıca, içerik zenginliği sağlama (f=10),

öğretmenler tarafından teknolojinin eğitim materyallerini çeşitlendirme ve derslere derinlik katma açısından önemli bir avantaj olarak görülmektedir. Ancak öğretmenler, teknolojinin değerlerin yitirilmesi endişesi (f=9) yaratabileceği konusunda da kaygılar taşımaktadırlar; bu durum, teknolojinin eğitime entegre edilmesinin dini değerlerin kaybolmasına yol açabileceği endişesini yansıtmaktadır. Son olarak, donanım ve erişim sorunları (f=8), öğretmenlerin teknoloji kullanımını sınırlayan somut engeller olarak belirtilmektedir; bu da teknoloji kullanımının etkinliğini artırmak için altyapı ve erişim sorunlarının çözülmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Öğrenci İlgisini Artırma: Teknolojik materyallerin görsel ve işitsel özellikleri sayesinde öğrencilerin dikkat düzeyinde artış yaşandığı belirtilmektedir. Bu durum, dersin daha dinamik ve akılda kalıcı hale gelmesini sağlamaktadır.

Katılımcı 1: “Akıllı tahtadan videolu anlatımlar yaptığımda öğrencilerin dersi daha dikkatli dinlediklerini fark ettim.”

Katılımcı 2: “Özellikle animasyonlar sayesinde soyut dini kavramları daha kolay anlatabiliyorum.”

Etkileşimli Öğrenme Ortamı Sunma: Bazı öğretmenler teknolojiyi, öğrenci katılımını artıran bir araç olarak görmekte ve ders içinde interaktif materyallerle öğrenmeyi aktif kıldıklarını ifade etmektedir.

Katılımcı 3: “Canlı test uygulamaları sayesinde öğrenciler derse daha çok katılmakta, anlık geri dönüşler alabiliyoruz.”

Katılımcı 4: “Öğrenciler kendi telefonlarından etkinliklere katılınca daha fazla söz almak istiyorlar.”

İçerik Zenginliği Sağlama: Teknolojik imkânlar, öğretmenlerin farklı kaynakları bir araya getirerek zengin içerikler sunmasına olanak tanımaktadır.

Katılımcı 5: “Hem klasik kaynaklardan hem de internetten faydalanarak çok yönlü içerikler hazırlayabiliyorum.”

Katılımcı 6: “Kur’an-ı Kerim’i farklı kıraatlerle dinletebildiğim için öğrenciler daha çok etkileniyor.”

Değerlerin Yitirilmesi Endişesi: Bazı öğretmenler, teknolojinin aşırı kullanımının öğrencilerde manevi derinlik yerine yüzeysel bilgiye yol açabileceğini dile getirmektedir.

Katılımcı 7: “Teknoloji güzel ama bazı öğrenciler sadece ekrana bakıyor, düşünmüyor.”

Katılımcı 8: “Sürekli görsellik kullanmak, içsel kavrayışı zayıflatabilir diye düşünüyorum.”

Donanım ve Erişim Sorunları: Teknolojinin eğitimde etkili kullanılabilmesi için altyapı ve donanım gerekliliği öne çıkmaktadır. Tüm öğretmenler bu imkânlarla eşit şekilde ulaşamamaktadır.

Katılımcı 9: “Bazı sınıflarda akıllı tahta var, bazılarında yok. Bu da dersin verimini etkiliyor.”

Katılımcı 10: “Okulda internet sıkıntılı, her zaman istediğim materyali kullanamıyorum.”

Katılımcı 11: “Kendi bilgisayarımı getiriyorum çünkü okulda yeterli cihaz yok.”

Din eğitimi özelinde teknolojik materyallerin kullanımına dair öğretmen görüşleri, genel olarak olumlu bir çerçeve çizmektedir. Teknolojinin, öğrencilerin derse olan ilgisini artırmakta, öğrenme süreçlerini daha etkileşimli hale getirmekte ve içeriklerin daha zengin sunulmasına imkân tanımakta olduğu ifade edilmektedir. Bununla birlikte bazı öğretmenler, teknolojinin bilinçsiz kullanımının manevi değerlerin aktarımında zayıflamaya yol açabileceği endişesini dile getirmektedir. Ayrıca altyapı ve donanım eksikliklerinin eşitsizliğe neden olduğu da vurgulanmaktadır. Tüm bu veriler, teknolojinin potansiyel katkılarının farkında olduğunu ancak bu katkıların etkin hale gelebilmesi için planlı kullanım ve altyapı yatırımlarının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Tablo 3: Teknolojinin Dini Bilgi ve Anlayışa Etkisi

Alt Tema	Kod	f
Teknolojinin Dini Bilgi ve Anlayışa Etkisi	Dini Konularda Derin Anlayış	12
	Soyut Kavramların Somutlaşması	9
	Bilgiye Kolay Erişim	5
	Yüzeysel Bilgi ve Dikkat Dağılması	4
	Eleştirel Düşünme ve Sorgulama	2

Tablo 3’te yer alan veriler, teknolojinin dini bilgi ve anlayış üzerindeki etkisini yansıtan öğretmen görüşlerini ortaya koymaktadır. Öğretmenler, teknolojinin dini konularda derin anlayış (f=12) sağlamada etkili olduğunu belirtmektedirler. Teknolojinin, öğrencilerin dini konularda daha derinlemesine düşünmelerini teşvik ettiğine dair güçlü bir görüş vardır. Ayrıca, teknolojinin soyut kavramların somutlaşması (f=9) sağladığı, öğrencilerin dini öğretileri daha somut ve anlaşılır hale getirdiği ifade edilmektedir. Bilgiye kolay erişim (f=5), teknolojinin bilgiye hızla ve geniş bir şekilde ulaşılmasını sağladığı, bu sayede öğrencilerin dini bilgiyi daha rahat öğrenebildiği anlamına gelmektedir. Ancak, teknolojinin olumsuz etkileri de bulunmaktadır; özellikle yüzeysel bilgi ve dikkat dağılması (f=4), teknolojinin bazen öğrencilere daha yüzeysel bilgiler sunduğu ve dikkat dağınıklarına yol açtığına dair endişeleri ortaya koymaktadır. Son olarak, eleştirel düşünme ve sorgulama (f=2), teknolojinin öğrencileri dini konularda eleştirel bir şekilde düşünmeye ve sorgulamaya teşvik etme potansiyeline sahip olduğu düşünülmekle birlikte, bu etki daha az ifade edilmiştir.

Dini Konularda Derin Anlayış: Öğretmenler, teknolojinin dini bilgilerin öğretiminde daha derin bir anlayış oluşturmaya yardımcı olduğunu belirtmektedirler. Görsel ve işitsel materyaller, öğrencilerin metinlere dair daha kapsamlı bir anlayış geliştirmelerini sağlamaktadır.

Katılımcı 3: “Teknolojik araçlar sayesinde öğrenciler, metinlerin derinliklerini daha kolay kavrayabiliyorlar. Özellikle animasyonlar,

öğrencilerin dini kavramları daha derinlemesine anlamalarına yardımcı oluyor.”

Katılımcı 7: “Kur’an-ı Kerim’i videolarla ve görsellerle anlatmak, öğrencilerin dinî metinlere olan anlayışlarını güçlendiriyor.”

Soyut Kavramların Somutlaşması: Öğretmenler, teknolojinin soyut dini kavramları somutlaştırarak öğrencilerin bu kavramları daha kolay içselleştirmelerini sağladığını ifade etmektedirler. Böylece soyut kavramlar, öğrencilerin günlük yaşamlarıyla daha bağlantılı hale getirilmektedir.

Katılımcı 5: “Ruhsal öğretileri videolar ve simülasyonlar ile somut hale getirerek daha anlaşılır kılabiliriz.”

Katılımcı 9: “Soyut kavramları video ve animasyonlarla somutlaştırdığımızda, öğrencilerin o konuyu anlamaları çok daha kolaylaşıyor.”

Katılımcı 13: “Teknoloji, soyut dini kavramları görsel ve işitsel şekilde sunarak öğrencilerin bunları içselleştirmelerine olanak tanıyor.”

Bilgiye Kolay Erişim: Öğretmenler, teknolojinin öğrencilere dini içeriklere daha hızlı erişim imkânı sağladığını ve bu sayede öğrencilerin dini bilgilerini derinleştirmekte zorlanmadıklarını dile getirmektedirler.

Katılımcı 2: “İnternet sayesinde öğrenciler, ders dışı zamanlarında da dini bilgilere kolayca ulaşabiliyorlar. Bu durum öğrenmeyi pekiştiriyor.”

Katılımcı 6: “Ders sırasında akıllı tahtada paylaştığım içerikler, öğrencilerin bilgiye hızlıca erişmelerini sağlıyor.”

Katılımcı 10: “Öğrenciler akıllı telefonlarından konuya dair video ve yazılı kaynaklara ulaşarak daha fazla bilgi ediniyorlar.”

Yüzeysel Bilgi ve Dikkat Dağılması: Bazı öğretmenler, teknolojinin aşırı kullanımının, öğrencilerin yalnızca yüzeysel bilgi edinmelerine neden olabileceğini ve dikkatlerini dağılabileceğini belirtmektedirler.

Katılımcı 12: “Bazı öğrenciler, sadece kısa videoları izleyerek konuyu öğrenmeye çalışıyorlar, bu da derinlemesine bir anlayış oluşturmuyor.”

Katılımcı 4: “Teknolojik materyaller faydalı olabilir ama dikkat dağılmasına sebep olabiliyor. Özellikle kısa videolar ve görseller, öğrencilerin sadece yüzeysel bilgi edinmelerine neden olabiliyor.”

Katılımcı 14: “Çok fazla görsel ve video kullanmak, öğrencilerin metinleri yeterince derinlemesine incelemelerini engelleyebilir.”

Eleştirel Düşünme ve Sorgulama: Öğretmenler, teknolojinin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olduğunu ve dini metinleri daha farklı açılardan sorgulama fırsatı sunduğunu ifade etmektedirler.

Katılımcı 11: “Teknoloji sayesinde öğrenciler, metinleri sadece okumakla kalmayıp, aynı zamanda eleştirel bir bakış açısıyla sorguluyorlar.”

Katılımcı 15: “Öğrenciler, interaktif projeler ve dijital materyaller kullanarak dini metinlere karşı daha yaratıcı ve eleştirel bir yaklaşım sergiliyorlar.”

Katılımcı 8: “Teknoloji, öğrencilerin sadece dinî bilgiyi öğrenmelerini değil, aynı zamanda bu bilgiyi eleştirel bir şekilde değerlendirmelerini sağlıyor.”

Teknolojik materyallerin sınıf içindeki dini eğitimde önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Öğretmenler, teknolojinin özellikle öğrencilerin dini kavramları daha derinlemesine anlamalarına yardımcı olduğunu, soyut kavramları somutlaştırarak anlamayı kolaylaştırdığını belirtmektedirler. Ayrıca, öğrencilerin teknolojik araçlar sayesinde bilgiye daha hızlı erişebildikleri ve bu sayede ders dışında da bilgilerini pekiştirebildikleri vurgulanmaktadır. Bununla birlikte, teknolojinin aşırı kullanımı yüzeysel bilgi edinme ve dikkat dağılması gibi olumsuz etkiler de yaratabilmektedir. Öğretmenler, teknoloji kullanımının öğrencilerin eleştirel düşünme ve sorgulama becerilerini geliştirmede faydalı olduğunu, ancak dikkatli ve dengeli bir şekilde

kullanılması gerektiğini ifade etmektedirler. Genel olarak, teknoloji, öğrencilerin dini bilgi ve anlayışlarını zenginleştiren önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır.

4.2. Din Eğitiminde Teknoloji Kullanımının Avantajları ve Dezavantajları

Bu temada, din eğitimi sürecinde teknoloji kullanımının sunduğu avantajlar ve karşılaşılan dezavantajlar veya zorluklar ele alınmaktadır. Öğretmenlerin, teknolojik araçları kullanarak derslerin daha verimli hale getirilmesi, öğrencilere daha etkili bir şekilde ulaşılabilmesi gibi avantajlar üzerinde durulmaktadır. Aynı zamanda, teknolojinin sınıf yönetimi, öğrencilerin dikkatini dağıtma gibi olumsuz etkileri ve teknolojik altyapı eksiklikleri gibi zorluklar da bu bölümde tartışılmaktadır. Elde edilen alt tema ve kodlar Tablo 4'te ve Tablo 5'te sunulmaktadır.

Tablo 4: Din Eğitiminde Teknoloji Kullanımının Avantajları

Alt Tema	Kod	f
Din Eğitiminde Teknoloji Kullanımının Avantajları	Etkileşimli Öğrenme	16
	Görsel ve İşitsel Destek	14
	Zaman ve Mekân Esnekliği	10
	Kaynak Çeşitliliği ve Erişim	10
	Öğrenci Performans Takibi ve Geri Bildirim	8

Tablo 4'deki veriler, din eğitiminde teknoloji kullanımının öğretmenler tarafından en çok vurgulanan avantajlarını göstermektedir. Öğretmenler, teknolojinin etkileşimli öğrenme (f=16) sağlayarak öğrencilerin aktif katılımını teşvik ettiğini ve öğrenme sürecini daha dinamik hâle getirdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, görsel ve işitsel destek (f=14), teknolojinin öğrenme materyallerini görsel ve işitsel unsurlarla zenginleştirerek öğrencilerin kavramları daha kolay anlamalarını sağladığını ifade etmektedir. Zaman ve mekân esnekliği (f=10), teknolojinin öğrencilere dersleri istedikleri zaman ve mekanda izleme imkânı tanıyarak, eğitimde daha fazla esneklik sunduğunu göstermektedir. Kaynak çeşitliliği ve erişim (f=10), teknolojinin farklı kaynaklara kolay erişim sağlaması ve öğrencilerin geniş bir bilgi yelpazesinde derslerini geliştirmelerine olanak tanınması açısından önemli bir avantaj olarak

görülmektedir. Son olarak, öğrenci performans takibi ve geri bildirim (f=8), öğretmenlerin öğrencilerin performansını takip etmelerini ve onlara anında geri bildirimde bulunmalarını kolaylaştıran teknolojik araçların etkisini vurgulamaktadır.

Etkileşimli Öğrenme: Öğretmenler, teknoloji kullanımı sayesinde öğrencilerin daha etkileşimli ve katılımcı bir öğrenme deneyimi yaşadığını belirtmektedirler. İnteraktif uygulamalar ve dijital araçlar, öğrencilerin aktif bir şekilde derse katılmalarını sağlamaktadır.

Katılımcı 16: “Teknolojik araçlarla öğrenciler daha aktif oluyorlar. İnteraktif ders araçları sayesinde, öğrenciler sadece izleyici değil, aynı zamanda katılımcı olabiliyorlar.”

Katılımcı 3: “Dijital ortamda yapılan grup çalışmaları, öğrencilerin dersle daha fazla etkileşime girmesini sağlıyor.”

Katılımcı 5: “Teknolojiyi kullanarak öğrencilerle daha etkili bir iletişim kurabiliyoruz. Öğrenciler derslere daha fazla katılmaya başladılar.”

Görsel ve İşitsel Destek: Öğretmenler, teknolojinin görsel ve işitsel destek sunarak dersin daha anlaşılır ve çekici hale gelmesini sağladığını ifade etmektedirler. Bu durum, öğrencilerin dikkatini daha kolay toplamasına ve konuları daha iyi kavramasına yardımcı olmaktadır.

Katılımcı 12: “Teknolojik materyaller, dini metinleri görsel ve işitsel olarak sunarak öğrencilerin konuları daha iyi anlamalarını sağlıyor.”

Katılımcı 9: “Videolar ve animasyonlar, dersin daha ilgi çekici olmasını sağlıyor. Görseller sayesinde, öğrenciler konuları daha kolay hatırlıyorlar.”

Katılımcı 18: “Teknoloji, öğrencilerin dini bilgiyi daha etkili bir şekilde öğrenmelerine yardımcı oluyor. Özellikle görseller ve videolar, konuyu daha net bir şekilde anlatmamı sağlıyor.”

Zaman ve Mekân Esnekliği: Bazı öğretmenler, teknoloji sayesinde derslerin sadece sınıf ortamında değil, her yerde ve her zaman yapılabileceğini

vurgulamaktadırlar. Bu esneklik, öğrencilerin dersle olan bağlarını güçlendirmekte ve öğrenmeyi pekiştirmektedir.

Katılımcı 8: “Online ders materyalleri sayesinde öğrenciler diledikleri zaman derslere katılabiliyorlar. Bu durum, dersin dışında da öğrencilerin öğrenmeye devam etmelerini sağlıyor.”

Katılımcı 13: “Öğrenciler, dijital platformlarda dersleri tekrar izleyerek anlamadıkları noktaları pekiştirebiliyorlar. Bu durum, zaman ve mekân konusunda büyük bir esneklik sağlıyor.”

Katılımcı 20: “Teknoloji sayesinde dersler sadece sınıfta değil, öğrenciler evde de öğrenmeye devam edebiliyorlar. Bu, öğrenmenin sürekliliğini sağlıyor.”

Kaynak Çeşitliliği ve Erişim: Öğretmenler, teknoloji kullanımının öğrencilere çok sayıda farklı kaynağa erişim imkânı sunduğunu ve bu kaynakların öğrencilerin bilgilerini derinleştirmelerini sağladığını belirtmektedirler. Ayrıca, öğrencilerin farklı perspektiflerden bilgi edinme fırsatları artmaktadır.

Katılımcı 2: “İnternet üzerinden farklı kaynaklara ulaşabiliyorlar. Bu durum, öğrencilerin dinî bilgileri farklı açılardan ele almalarını sağlıyor.”

Katılımcı 7: “Online platformlar, öğrencilere dünya çapında farklı dini içeriklere ulaşma imkânı tanıyor. Bu durum, onların bilgi birikimlerini artırıyor.”

Katılımcı 17: “Teknoloji, öğrencilerin sadece kitaplarla sınırlı kalmayıp, video, makale ve forumlar gibi çeşitli kaynaklara ulaşmalarını sağlıyor.”

Öğrenci Performans Takibi ve Geri Bildirim: Bazı öğretmenler, teknolojinin öğrencilerin performansını takip etmelerini ve hızlı geri bildirim sağlamalarını kolaylaştırdığını ifade etmektedirler. Dijital araçlar, öğretmenlerin öğrencilerin ilerlemelerini anlık olarak izlemelerine imkân tanımaktadır.

Katılımcı 4: “Teknolojik araçlar sayesinde öğrencilerin gelişimlerini hızlıca takip edebiliyoruz. Bu durum da bize daha hızlı geri bildirim sağlama olanağı veriyor.”

Katılımcı 6: “Dijital platformlar, öğrencilerin başarılarını kolayca takip etmemi sağlıyor. Anlık geri bildirimlerle öğrencilerin hatalarını düzeltmeleri mümkün oluyor.”

Katılımcı 11: “Teknoloji sayesinde öğrencilerin gelişimini sürekli izleyebiliyoruz. Bu durum, onlara gerektiği zaman geri bildirim sunmamıza olanak tanıyor.”

Teknolojinin din eğitiminde kullanımı, birçok avantajı beraberinde getirmektedir. Öğretmenler, etkileşimli öğrenme, görsel ve işitsel destek, zaman ve mekân esnekliği, kaynak çeşitliliği ve erişimi gibi avantajların öğrencilerin dini bilgilerini daha etkin bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olduğunu vurgulamaktadırlar. Teknoloji sayesinde öğrenciler, dersleri daha katılımcı bir şekilde deneyimlerken, aynı zamanda farklı kaynaklara kolayca erişim sağlamak ve dinî bilgilerini derinleştirmektedirler. Ayrıca, öğretmenler öğrenci performansını daha etkili bir şekilde izleyebilmekte ve anında geri bildirim sağlayabilmektedirler. Ancak, teknolojinin aşırı kullanımının dikkat dağınıklığına ve yüzeysel öğrenmeye yol açabileceği de unutulmamalıdır. Genel olarak, teknoloji, din eğitiminin kalitesini arttıran önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 5: Teknoloji Kullanımının Dezavantajları/Zorlukları

Alt Tema	Kod	f
Teknoloji Kullanımının Dezavantajları/Zorlukları	Dikkat Dağınıklığı ve Konsantrasyon Kaybı	9
	Yetersiz Teknolojik Donanım ve Altyapı	6
	Öğretmenlerin Yetersiz Teknoloji Eğitimi	5
	Değerlerden Uzaklaşma Endişesi	3

Tablo 5’teki veriler, din eğitiminde teknoloji kullanımının öğretmenler açısından karşılaşılan dezavantajlarını ve zorluklarını ortaya koymaktadır. Öğretmenler tarafından en çok dile getirilen sorun, dikkat dağınıklığı ve konsantrasyon

kaybı (f=9) olarak öne çıkmaktadır; bu durum, teknolojinin öğrencilerin odaklanmasını zorlaştırdığı ve ders dışı uyaranlara açık hale getirdiği şeklinde yorumlanmaktadır. Bunun yanı sıra, yetersiz teknolojik donanım ve altyapı (f=6), teknolojiden yeterince faydalanılamamasının önemli bir nedeni olarak belirtilmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin yetersiz teknoloji eğitimi (f=5) de etkili teknoloji kullanımını sınırlayan bir faktör olarak öne çıkmakta, öğretmenlerin bu alandaki eksik bilgilerinin süreci olumsuz etkilediği anlaşılmaktadır. Son olarak, değerlerden uzaklaşma endişesi (f=3), bazı öğretmenlerin teknoloji kullanımının öğrencilerin dini ve ahlaki değerlerden kopmalarına yol açabileceği yönünde kaygı taşıdıklarını göstermektedir.

Dikkat Dağınıklığı ve Konsantrasyon Kaybı: Öğretmenler, teknolojinin sınıf ortamında dikkat dağınıklığına neden olabildiğini ifade etmektedir. Öğrencilerin teknolojik cihazları ders dışı amaçlarla kullanma eğiliminde oldukları ve bu durumun öğrenme sürecini olumsuz etkilediği belirtilmektedir.

Katılımcı 11: “Ders sırasında öğrencilerin bazıları teknolojiyi oyun ya da sosyal medya için kullanmak istiyor. Dikkatin dağılmasına neden oluyor.”

Katılımcı 5: “Teknoloji kullanıldığında öğrencilerin bazıları dersten çok ekrana odaklanıyor.”

Katılımcı 17: “Tablet ya da akıllı tahta kullanımı sırasında öğrencilerin odaklanması zorlaşıyor. Görsellik bazen içeriğin önüne geçiyor.”

Yetersiz Teknolojik Donanım ve Altyapı: Bazı öğretmenler, okulun donanım ve altyapı eksikliklerinin teknoloji kullanımını zorlaştırdığını belirtmektedir. Özellikle kırsal bölgelerde internet erişimi, cihaz eksikliği ve teknik sorunlar sıklıkla karşılaşılan engeller arasında yer almaktadır.

Katılımcı 9: “Okulumuzda sınırlı sayıda projeksiyon cihazı var, dolayısıyla her sınıfta kullanmak mümkün olmuyor.”

Katılımcı 3: “İnternetin zayıf olması, videoların açılmaması gibi sorunlarla karşılaşıyoruz. Bu da dersin akışını bozuyor.”

Katılımcı 20: “Bazı derslerde akıllı tahtaların teknik problemleri nedeniyle teknoloji kullanılamıyor.”

Öğretmenlerin Yetersiz Teknoloji Eğitimi: Öğretmenler, bazı meslektaşlarının teknoloji kullanımına yeterince hâkim olmadığını ve bu durumun teknolojiyi etkili bir şekilde kullanmayı zorlaştırdığını dile getirmektedir. Teknolojik gelişmelere ayak uyduramamak, öğretim sürecinde aksamalara yol açabilmektedir.

Katılımcı 6: “Her öğretmen teknolojiyi aynı şekilde kullanamıyor. Bazı arkadaşlarımız ne yazık ki dijital araçlara yeterince aşina değiller.”

Katılımcı 13: “Teknolojiyi kullanmak istiyoruz ama bazen nasıl yapılacağı konusunda destek alamıyoruz.”

Değerlerden Uzaklaşma Endişesi: Bazı öğretmenler, teknolojinin aşırı kullanımının öğrencilerin geleneksel öğrenme yöntemlerinden ve manevi değerlerden uzaklaşmasına yol açabileceğini belirtmektedir. Görsel yoğunluk, kimi zaman içeriğin özünü zayıflatabilmektedir.

Katılımcı 2: “Dini eğitimde samimiyet ve yüz yüze etkileşim önemli. Teknoloji bu sıcaklığı bazen ortadan kaldırıyor.”

Katılımcı 15: “Geleneksel yöntemlerle yapılan dini eğitim daha etkili olabiliyor. Teknoloji, bazı kutsal kavramların derinliğini yeterince aktaramayabiliyor.”

Din eğitimi sürecinde teknolojinin sunduğu fırsatların yanı sıra çeşitli dezavantajlar ve zorluklar da gözlemlenmektedir. Öğretmenler, öncelikli olarak dikkat dağınıklığı, teknolojik altyapı yetersizlikleri ve öğretmenlerin dijital beceriler konusundaki eksikliklerini dile getirmektedirler. Ayrıca, öğrencilerin bireysel farklılıkları ve teknolojinin geleneksel değer aktarımı üzerindeki olası etkileri de önemli zorluklar arasında sayılmaktadır. Bu bağlamda, teknolojinin bilinçli, dengeli ve pedagojik ilkelere uygun şekilde kullanılması gerektiği vurgulanmaktadır. Aksi halde, araç olarak tasarlanan teknolojinin amaca ulaşmada engel oluşturabileceği düşünülmektedir.

4.3. Okulun Teknoloji Altyapısı

Bu temada, Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan öğretmenlerin okul ortamındaki teknoloji altyapısına ilişkin görüşleri ele alınmaktadır. Katılımcıların, derslerinde teknolojiyi ne ölçüde ve nasıl kullanabildikleri; mevcut donanım, internet bağlantısı, akıllı tahta, projeksiyon cihazları ve dijital platformlara erişim gibi altyapı unsurlarına dair değerlendirmeleri analiz edilmektedir. Öğretmenlerin görüşlerinden hareketle elde edilen alt tema ve kodlar Tablo 6' ve Tablo 7'de sunulmaktadır.

Tablo 6: Okulun Teknolojik Altyapısı

Alt Tema	Kod	f
Okulun Teknolojik Altyapısı	Altyapı Eksiklikleri	13
	İnternet Sorunları	12
	Yenileme ve Güncelleme İhtiyacı	11
	Fırsat Eşitsizliği	11
	Gelişme ve Destek Potansiyeli	10

Tablo 6'da yer alan bulgular, okulun teknolojik altyapısına ilişkin öğretmen görüşlerini yansıtmaktadır. En yüksek frekansa sahip görüş, altyapı eksiklikleri (f=13) olarak dikkat çekmektedir; bu durum, mevcut donanımın yeterli olmadığı ve teknolojik araçların eğitimde etkin biçimde kullanılmasında engeller oluşturduğunu göstermektedir. İnternet sorunları (f=12) ise özellikle dijital içeriklere erişim ve çevrim içi uygulamaların kullanımı konusunda öğretmenlerin karşılaştığı önemli teknik bir problem olarak öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, yenileme ve güncelleme ihtiyacı (f=11) ile fırsat eşitsizliği (f=11) ifadeleri hem teknolojik cihazların güncel olmasının hem de öğrenciler arasında donanıma erişim bakımından eşitsizliklerin bulunduğunu ortaya koymaktadır. Son olarak, gelişme ve destek potansiyeli (f=10) kodu, öğretmenlerin mevcut sorunlara rağmen okulun teknoloji kullanımında gelişim gösterebileceğine ve destek sağlandığında olumlu sonuçlar elde edilebileceğine inandıklarını göstermektedir.

Altyapı Eksiklikleri: Bazı öğretmenler, görev yaptıkları okullarda teknolojik altyapının yetersiz olduğunu belirtmektedir. Özellikle akıllı tahta, projeksiyon,

bilgisayar gibi donanımların eksikliği ya da kullanılamaz durumda olması derslerde teknoloji kullanımını sınırlamaktadır.

Katılımcı 4: “Sınıfların çoğunda ya akıllı tahta yok ya da var olanlar sürekli arızalanıyor.”

Katılımcı 16: “Projeksiyon cihazı tek bir katta var, o da çoğu zaman bozuk.”

Katılımcı 19: “Donanım çok eski, bazı bilgisayarlar açılmıyor bile.”

İnternet Sorunları: Öğretmenler, internet bağlantısının zayıf ya da kesintili olmasının teknolojiye dayalı ders içeriklerinin etkili şekilde sunulmasına engel oluşturduğunu ifade etmektedir.

Katılımcı 1: “Ders sırasında video izletmek istiyorum ama internet çok yavaş, bazen hiç çalışmıyor.”

Katılımcı 20: “İnternet bağlantısı kesildiğinde bütün plan altüst oluyor, alternatif üretmek zorunda kalıyoruz.”

Yenileme ve Güncelleme İhtiyacı: Bazı öğretmenler, teknolojik araçların güncel olmaması nedeniyle yeni içeriklerle uyumlu çalışmadığını ve sistemlerin çağın ihtiyaçlarına cevap veremediğini ifade etmektedir.

Katılımcı 7: “Akıllı tahtalar eski yazılımlarla çalışıyor, güncellenmediği için birçok içerik açamıyor.”

Katılımcı 13: “Mevcut teknolojiler çağın çok gerisinde kaldı. Güncellenmesi şart.”

Fırsat Eşitsizliği: Öğretmenler, bazı sınıflarda yeterli teknolojik ekipman bulunurken bazılarında bulunmamasının fırsat eşitsizliği yarattığını belirtmektedir. Bu durum, öğretmenlerin tüm sınıflarda eşit yöntemleri uygulamasını engellemektedir.

Katılımcı 3: “Bir sınıfta akıllı tahta varken diğerinde hiç yok. Bu da ders planlamasını etkiliyor.”

Katılımcı 12: “Teknolojik imkânlar sınıftan sınıfa çok farklılık gösteriyor. Her öğrencinin aynı imkândan yararlanması mümkün olmuyor.”

Gelişme ve Destek Potansiyeli: Bazı öğretmenler, mevcut sorunlara rağmen okul yönetimlerinin teknolojik altyapıyı geliştirme yönünde çaba sarf ettiğini ve ilerleme potansiyeli bulunduğunu ifade etmektedir.

Katılımcı 9: “Yeni bilgisayar sınıfı açılması planlanıyor, bu güzel bir gelişme.”

Katılımcı 14: “Okul idaresi eksiklikleri görüyor ve çözüm arayışında, bu umut verici.”

Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan meslek dersi öğretmenleri, teknolojik altyapı konusunda çeşitli sorunlar yaşandığını dile getirmektedir. En çok vurgulanan konular arasında donanım eksikliği, internet yetersizliği ve cihazların güncel olmaması yer almaktadır. Ayrıca, sınıflar arası farklılıklar nedeniyle fırsat eşitsizliği yaşandığı da belirtilmektedir. Bununla birlikte bazı öğretmenler, okul yönetiminin gelişim için adım attığını ve altyapı iyileştirme yönünde çaba sarf ettiğini ifade etmektedir. Bu durum, mevcut problemlerin giderilmesi hâlinde daha etkili bir teknoloji kullanımının mümkün olabileceğini göstermektedir.

Tablo 7: Etkili Teknoloji Araçları

Alt Tema	Kod	f
Etkili Teknoloji Araçları	Akıllı Tahtaların Etkililiği	14
	Eğitim İçin Geliştirilmiş Web Siteleri	9
	Görsel-İşitsel Video Platformları	8
	Mobil Uygulamalar ve E-Kitaplar	6
	Sunum Programları	6

Tablo 7’ye göre öğretmenler, din eğitiminde kullanılan etkili teknoloji araçları arasında en çok akıllı tahtaların etkililiği (f=14) kodunu vurgulamaktadır; bu araçların dersi daha görsel hale getirmesi, etkileşimi artırması ve anlatımı kolaylaştırması açısından faydalı bulunduğu anlaşılmaktadır. Ardından, eğitim için geliştirilmiş web

siteleri (f=9) öğretmenler tarafından bilgiye erişim ve materyal çeşitliliği açısından etkili araçlar olarak değerlendirilmiştir. Görsel-ışitsel video platformları (f=8) ise derslerin daha ilgi çekici hale gelmesini sağlamakta ve öğrencilerin konuları pekiştirmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Mobil uygulamalar ve e-kitaplar (f=6) ile sunum programları (f=6) ise özellikle bireysel öğrenmeyi destekleyen, tekrar imkânı sunan ve öğretim materyallerinin görsel sunumunu kolaylaştıran araçlar olarak dikkat çekmektedir. Genel olarak, bu araçların din eğitiminde öğretim sürecini destekleyici şekilde kullanıldığı görülmektedir.

Akıllı Tahtaların Etkililiği: Bazı öğretmenler, akıllı tahtaların ders anlatımında en işlevsel araçlardan biri olduğunu ifade etmektedir. Görsel ve işitsel içeriklerin rahatlıkla yansıtılabilmesi, dersin dikkat çekici hâle gelmesini sağlamaktadır.

Katılımcı 8: “Akıllı tahta sayesinde ayetleri doğrudan yansıtıp açıklayabiliyorum.”

Katılımcı 15: “Özellikle videolarla desteklediğim konularda öğrencilerin ilgisi artıyor.”

Katılımcı 3: “Tahtadaki yazıyı hemen dijitalleştirip örnekle pekiştirmek çok kolay oluyor.”

Eğitim İçin Geliştirilmiş Web Siteleri: Bazı öğretmenler, Din Kültürü ve Meslek Dersleri için özel olarak tasarlanmış web tabanlı platformların öğretimde etkili olduğunu belirtmektedir. Bu siteler sayesinde interaktif içerikler sunulabilmektedir.

Katılımcı 11: “Diyanet’in dijital eğitim platformları oldukça başarılı ve öğrenciler severek kullanıyor.”

Katılımcı 5: “Hazır ders içerikleri sunan bazı web siteleri hem bana zaman kazandırıyor hem öğrencilere fayda sağlıyor.”

Görsel-İşitsel Video Platformları: Öğretmenler, video içeriklerinin özellikle soyut dini kavramların anlatımında etkili olduğunu belirtmektedir. YouTube gibi platformlar dikkat çekici videolar aracılığıyla öğrenmeyi desteklemektedir.

Katılımcı 19: “Namazın aşamalarını gösteren videolarla öğrenciler çok daha iyi öğreniyor.”

Katılımcı 1: “Soyut konularda görsel anlatım çok etkili, videolar bu noktada vazgeçilmez.”

Mobil Uygulamalar ve E-Kitaplar: Bazı öğretmenler, mobil uygulamaların ve dijital kitapların öğrenciye ulaşmada ve konuyu tekrar ettirmede faydalı olduğunu ifade etmektedir. Bu araçların öğrencilerin kişisel kullanımına uygun olması da tercih nedenidir.

Katılımcı 14: “Kur’an-ı Kerim mealleri içeren uygulamalar öğrencilere sürekli erişim sağlıyor.”

Katılımcı 17: “Ders kitabının dijital versiyonu tableten kolayca erişiliyor ve öğrenciler tekrar edebiliyor.”

Sunum Programları: Bazı öğretmenler, özellikle kavramsal sunumlar yaparken slayt programlarının dikkat çekici ve düzenli içerik sunma açısından etkili olduğunu ifade etmektedir.

Katılımcı 9: “Canva ile hazırladığım sunumları öğrenciler çok beğeniyor, görsel düzen çok daha iyi.”

Katılımcı 20: “Sunumlar sayesinde konular sistemli gidiyor ve öğrenciler daha kolay takip ediyor.”

Meslek dersi öğretmenleri tarafından farklı teknoloji araçlarının etkililik düzeyine ilişkin çeşitli görüşler dile getirilmektedir. En yaygın olarak akıllı tahtalar, video içerik platformları ve eğitim odaklı web siteleri ön plana çıkmaktadır. Öğretmenler, bu araçların özellikle görsellik, etkileşim ve erişim kolaylığı açısından avantaj sağladığını ifade etmektedir. Bununla birlikte mobil uygulamalar ve e-kitaplar, bireysel öğrenmeyi destekleyen araçlar olarak değerlendirilmektedir. Bazı öğretmenler ise sunum programlarının konu aktarımında düzenli bir yapı sunduğunu belirtmektedir. Tercihler öğretim stratejisine ve sınıf yapısına göre farklılık göstermektedir.

4.4. Din Eğitiminde Teknoloji Kullanımının Öğrenci Katılımı ve Motivasyonu Üzerindeki Rolü

Bu temada, teknoloji kullanımının öğrenci katılımı ve motivasyonu üzerindeki etkileri incelenmektedir. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda, teknolojinin öğrencilerin derse olan ilgisini nasıl artırdığı, ders içi etkileşimleri nasıl güçlendirdiği ve öğrencilerin öğrenme süreçlerine daha aktif bir şekilde dahil olmalarını nasıl sağladığı ele alınmaktadır. Ayrıca, din eğitiminde kullanılan teknoloji araçlarının, öğrencilerin konulara olan ilgisini nasıl pekiştirdiği ve eğitimde daha fazla motivasyon oluşturduğu üzerine öğretmenlerin gözlemleri değerlendirilmektedir. Elde edilen alt tema ve kodlar Tablo 8’de ve Tablo 9’da sunulmaktadır.

Tablo 8: Teknoloji Kullanımının Öğrenci Katılımı ve Motivasyonu Üzerindeki Etkisi

Alt Tema	Kod	f
Teknoloji Kullanımının Öğrenci Katılımı ve Motivasyonu Üzerindeki Etkisi	Artan İlgi ve Katılım	18
	Motivasyon Artışı	15
	Bireysel Öğrenme Fırsatları	10
	Anında Geri Bildirim	9
	Erişilebilirlik ve Esneklik	6
	Gruplar Arası Rekabet	3

Tablo 8’deki veriler, teknoloji kullanımının öğrenci katılımı ve motivasyonu üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Öğretmenler, teknolojinin arttırdığı ilgi ve katılım (f=18) ile öğrencilerin derse daha aktif bir şekilde katıldığını ve ilgilerinin arttığını vurgulamaktadırlar. Teknolojinin motivasyon artışı (f=15) sağladığı, öğrencilerin derslere olan isteklerini ve bağlılıklarını güçlendirdiği ifade edilmektedir. Ayrıca, bireysel öğrenme fırsatları (f=10), teknolojinin her öğrencinin kendi hızında ve tarzında öğrenme yapmasına imkân tanıdığını, bu sayede öğrencilerin daha bağımsız şekilde ilerleyebildiklerini göstermektedir. Anında geri bildirim (f=9), teknoloji aracılığıyla öğrencilerin performanslarının hemen değerlendirilip geri bildirim alabilmesinin, öğrenme süreçlerine katkı sağladığı düşünülmektedir. Erişilebilirlik ve esneklik (f=6), öğrencilerin ders materyallerine her yerden ulaşabilmesi ve derslere istedikleri zaman katılabilesinin faydalı olduğu

vurgulanmaktadır. Son olarak, gruplar arası rekabet ($f=3$), teknoloji kullanımının bazen öğrenciler arasında sağlıklı bir rekabet ortamı oluşturduğunu ancak bunun daha az öne çıkan bir etki olduğunu göstermektedir.

Artan İlgi ve Katılım: Öğretmenlere göre, teknolojinin sınıf içinde kullanılması, öğrencilerin derse olan ilgisini artırmakta ve daha aktif katılım sağlamalarına olanak tanımaktadır. Özellikle etkileşimli araçlar, öğrencilerin daha istekli bir şekilde derse katılmalarını sağlamakta, bu da öğrenme sürecini daha verimli hale getirmektedir. Bazı öğretmenler, dijital araçların öğrencileri daha fazla derse çektiğini ifade etmektedir.

Katılımcı 12: "Dijital araçlar dersleri daha heyecanlı hale getiriyor, öğrenciler daha çok katılım gösteriyor."

Katılımcı 4: "Öğrenciler, online testler ve etkileşimli videolarla daha fazla katılım gösteriyorlar."

Motivasyon Artışı: Bazı öğretmenler, teknoloji kullanımının öğrencilerin motivasyonunu önemli ölçüde artırdığına dikkat çekmektedir. Dijital içerikler, öğrencilerin derse olan ilgisini pekiştirmekte ve daha fazla istekli olmalarını sağlamaktadır. Teknolojik araçlar sayesinde öğrencilerin derslere olan motivasyonlarının arttığı ifade edilmektedir.

Katılımcı 3: "Öğrenciler, eğlenceli ve görsel içerikler sayesinde derslere daha fazla motive oluyorlar."

Katılımcı 16: "Teknolojik araçlar, öğrencilerin kendilerini daha istekli hissetmelerini sağlıyor."

Bireysel Öğrenme Fırsatları: Öğretmenler, teknoloji sayesinde öğrencilerin bireysel hızda öğrenme fırsatları bulabildiğini ve bu durumun öğrenme süreçlerine olumlu etki yaptığını belirtmektedir. Öğrenciler, dijital araçlar ile kendi hızlarında ilerleyerek, derslerde daha bağımsız hale gelmektedirler. Bazı öğretmenler, öğrencilerin bu esneklik sayesinde daha yüksek motivasyonla derse katıldığını vurgulamaktadır.

Katılımcı 9: "Öğrenciler dijital materyallerle kendi hızlarında öğrenebiliyorlar, bu da onların özgüvenlerini artırıyor."

Katılımcı 15: "Özellikle video ders içerikleri ile öğrenciler daha fazla öğrendiklerini hissediyorlar."

Anında Geri Bildirim: Bazı öğretmenler, teknolojinin öğrencilere anında geri bildirim alabilme imkanı sunduğuna değinmektedir. Bu sayede öğrenciler, başarılarını görerek daha fazla motive olmakta ve katılım oranları artmaktadır. Dijital araçlarla yapılan testler ve aktiviteler, öğrencilerin performanslarını hızla görmelerine olanak tanımaktadır.

Katılımcı 18: "Öğrenciler online sınavlardan sonra hemen geri bildirim alabiliyor, bu da onların kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlıyor."

Katılımcı 2: "Geri bildirimlerin anında verilmesi, öğrencilerin daha fazla motive olmasına yardımcı oluyor."

Erişilebilirlik ve Esneklik: Öğretmenlere göre, teknoloji öğrencilerin ders materyallerine kolayca erişebilmesini sağlamak ve bu durum onların derse olan ilgilerini artırmaktadır. Her zaman ulaşılabilir olan dijital içerikler, öğrencilerin ders dışı zamanlarda da öğrenmeye devam etmelerini sağlamaktadır. Bazı öğretmenler, bu esnekliğin öğrencilerin derslere katılımını artıran bir faktör olduğunu belirtmektedir.

Katılımcı 6: "Öğrenciler ders materyallerine her zaman erişebiliyor, bu da derslere olan ilgilerini artırıyor."

Katılımcı 10: "Teknoloji ile öğrencilere ders dışı da fırsatlar sunuluyor, bu da onların derse katılımını artırıyor."

Gruplar Arası Rekabet: Bazı öğretmenler, teknoloji kullanımının öğrenciler arasında sağladığı rekabetin, katılım ve motivasyon üzerinde olumlu etkiler yarattığını ifade etmektedir. Online yarışmalar ve grup çalışmaları, öğrencilerin birbirleriyle rekabet etmelerini sağlayarak, derslere olan ilgilerini artırmaktadır. Öğrenciler bu tür etkinliklerle hem daha motive olmakta hem de öğrenmeye daha fazla odaklanmaktadır.

Katılımcı 13: "Online platformlar üzerinden yapılan yarışmalar ve testler, öğrencilerin birbirleriyle rekabet etmelerini sağlıyor."

Katılımcı 7: "Rekabet ortamı, öğrencilerin derslerde daha çok çaba sarf etmelerine ve motivasyonlarını artırmalarına yol açıyor."

Öğretmenlerin görüşlerine göre, teknoloji kullanımının öğrenci katılımı ve motivasyonu üzerinde önemli ve olumlu etkileri bulunmaktadır. Dijital araçlar, öğrencilerin derse olan ilgisini artırmakta, aynı zamanda derslere daha aktif katılmalarını sağlamaktadır. Eğlenceli ve etkileşimli içerikler, öğrencilerin motivasyonunu pekiştirmekte ve derslere olan bağlılıklarını güçlendirmektedir. Ayrıca, teknoloji sayesinde öğrencilere anında geri bildirim verilmesi ve bireysel öğrenme hızına göre ders içeriklerine ulaşabilmeleri, katılımı ve motivasyonu artıran faktörler arasında yer almaktadır. Teknoloji, öğrenciler arasında rekabeti teşvik ederek, öğrenmeye olan ilgilerini daha da artırmaktadır.

Tablo 9: Teknoloji Araçlarının Öğrencilerin Din Eğitimine İlgili Üzerindeki Etkisi

Alt Tema	Kod	f
Teknoloji Araçlarının Öğrencilerin Din Eğitimine İlgili Üzerindeki Etkisi	İnteraktif Video ve Eğitim Platformları	12
	Online Sınav ve Quizler	9
	Dijital Kitaplar ve E-kitaplar	6
	Eğitim Uygulamaları ve Mobil Teknolojiler	5

Tablo 9'daki veriler, teknoloji araçlarının öğrencilerin din eğitimine olan ilgisi üzerindeki etkisini göstermektedir. Öğretmenler, interaktif video ve eğitim platformları (f=12) kullanarak öğrencilerin din eğitimine olan ilgisinin arttığını, bu araçların öğrencilerin aktif katılımını sağladığını belirtmektedirler. Online sınav ve quizler (f=9), öğrencilerin bilgi seviyelerini değerlendirmelerine imkân tanıyarak, aynı zamanda eğlenceli ve etkileşimli bir şekilde din eğitimine olan ilgilerini artırmaktadır. Dijital kitaplar ve e-kitaplar (f=6), öğrencilerin ders materyallerine kolay erişimini sağlayarak, eğitim sürecine olan ilgiyi desteklemektedir. Son olarak, eğitim uygulamaları ve mobil teknolojiler (f=5), öğrencilerin din eğitimine daha fazla dahil olmalarını sağlayan mobil araçlar olarak öne çıkmaktadır. Bu bulgular, teknolojinin

öğrencilerin din eğitimine olan ilgilerini artıran önemli bir araç olduğunu göstermektedir.

İnteraktif Video ve Eğitim Platformları: Öğretmenlere göre, interaktif video ve eğitim platformları, öğrencilerin din eğitimine olan ilgilerini artıran önemli araçlardır. Bazı öğretmenler, görsel ve işitsel içeriklerin öğrencilerin daha fazla dikkatini çektiğini ve onları derse daha aktif katılmaya teşvik ettiğini belirtmektedir. Eğitim videoları ve dijital platformlar, öğrencilerin din eğitimine yönelik ilgilerini canlı tutmaktadır.

Katılımcı 14: "Etkileşimli videolar öğrencilerin ilgisini çekiyor, daha dikkatli dinliyorlar."

Katılımcı 3: "Dinle ilgili video içerikler, öğrencilerin meraklarını artırıyor ve daha fazla katılım sağlıyor."

Online Sınav ve Quizler: Bazı öğretmenler, online sınav ve quizlerin öğrencilerin din eğitimine olan ilgilerini artırdığına dikkat çekmektedir. Dijital ortamda yapılan testler ve quizler, öğrencilerin din bilgilerini pekiştirmelerini sağlarken, aynı zamanda daha fazla motive olmalarına yol açmaktadır. Teknolojik araçlar, öğrencilerin din dersine olan katılımlarını hem eğlenceli hem de öğretici şekilde artırmaktadır.

Katılımcı 6: "Online testler öğrencilerin ilgisini canlı tutuyor, sınav sonuçları onları daha çok motive ediyor."

Katılımcı 8: "Quizler, öğrencilerin din dersine olan ilgilerini artıran eğlenceli bir araç oluyor."

Dijital Kitaplar ve E-kitaplar: Öğretmenlere göre, dijital kitaplar ve e-kitaplar öğrencilerin ders materyallerine kolay erişimini sağlayarak, din eğitimine daha fazla ilgi göstermelerine olanak tanımaktadır. Bu dijital içerikler, öğrencilerin dersi daha iyi anlamalarına yardımcı olmakta ve onları daha fazla okumaya teşvik etmektedir.

Katılımcı 11: "E-kitaplar, öğrencilerin derslere daha fazla ilgi göstermesini sağlıyor çünkü her yerden ulaşabiliyorlar."

Katılımcı 16: "Dijital kitaplar öğrencilerin ilgisini çekiyor ve dinle ilgili daha fazla okuma yapmalarını sağlıyor."

Eğitim Uygulamaları ve Mobil Teknolojiler: Bazı öğretmenler, eğitim uygulamaları ve mobil teknolojilerin öğrencilerin din eğitimine olan ilgilerini artırmada etkili olduğunu ifade etmektedir. Mobil uygulamalar, öğrencilerin derslerle ilgili etkileşimini artırmakta ve eğitim sürecini daha eğlenceli hale getirmektedir. Öğrenciler, bu tür araçlarla daha sık ve kolay bir şekilde derse katılabilmektedir.

Katılımcı 10: "Eğitim uygulamaları, öğrencilerin din dersine olan ilgilerini artırıyor çünkü her zaman ulaşılabilir."

Katılımcı 13: "Mobil uygulamalar sayesinde öğrenciler ders dışı da dinle ilgili bilgileri kolayca öğrenebiliyorlar."

Öğretmenlerin görüşlerine göre, öğrencilerin din eğitimine olan ilgilerini artıran başlıca teknoloji araçları interaktif video ve eğitim platformları, online sınavlar ve quizler, dijital kitaplar ve e-kitaplar ile eğitim uygulamaları ve mobil teknolojilerdir. Bu araçlar, öğrencilerin derse olan ilgilerini canlı tutmakta ve onları daha aktif hale getirmektedir. Görsel ve işitsel içerikler, eğlenceli testler, dijital kitaplar ve mobil uygulamalar, öğrencilerin öğrenme süreçlerini desteklemekte ve din derslerine olan motivasyonlarını artırmaktadır. Bu teknolojilerin doğru şekilde kullanımı, öğrencilerin din eğitimine olan katılımlarını pekiştirmektedir.

4.5. Ders İçeriklerinin Teknoloji Kullanımına Uygunluğu

Bu temada, din eğitimi için hazırlanan dijital içeriklerin öğretmenler tarafından nasıl değerlendirildiği ve bu içeriklerin eğitim süreçlerine katkısı üzerinde durulmaktadır. Katılımcıların görüşleri, dijital içeriklerin öğrencilerin dini bilgi ve anlayışlarına ne gibi faydalar sağladığını, öğretim süreçlerinde ne ölçüde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin kendi geliştirdikleri veya kullandıkları özel dijital içeriklerin, öğretim süreçlerini nasıl desteklediği ve bu

içeriklerin öğrenciler üzerindeki etkisi de tartışılmaktadır. Elde edilen tema ve kodlar Tablo 10'da ve Tablo 11'de sunulmaktadır.

Tablo 10: Din Eğitimi İçin Hazırlanan Dijital İçeriklerin Değerlendirilmesi

Alt Tema	Kod	f
Din Eğitimi İçin Hazırlanan Dijital İçeriklerin Değerlendirilmesi	Eğitimsel İçeriklerin Etkililiği	18
	Erişilebilirlik ve Kullanım Kolaylığı	15
	Görsel ve İşitsel Öğrenmeye Katkı	12

Tablo 10'da yer alan veriler, din eğitimi için hazırlanan dijital içeriklerin öğretmenler tarafından nasıl değerlendirildiğini göstermektedir. En yüksek frekansa sahip görüş, eğitimsel içeriklerin etkililiği (f=18) ile dijital materyallerin öğretim sürecinde öğrenciler üzerinde olumlu bir etkisi olduğu, bilgilerin etkili bir şekilde iletildiği vurgulanmaktadır. Erişilebilirlik ve kullanım kolaylığı (f=15), dijital içeriklerin öğrencilere kolayca ulaşılabilir olmasının ve kullanıcı dostu olmalarının, öğrenme sürecini daha verimli hale getirdiğini ifade etmektedir. Ayrıca, görsel ve işitsel öğrenmeye katkı (f=12), dijital içeriklerin öğrencilerin görsel ve işitsel yeteneklerini kullanarak öğrenmelerini pekiştirdiği ve dersin daha ilgi çekici hâle geldiği görülmektedir. Bu bulgular, dijital içeriklerin din eğitimi sürecinde öğrencilerin katılımını artırmada önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Eğitimsel İçeriklerin Etkililiği: Öğretmenlere göre, din eğitimi için hazırlanan dijital içerikler, eğitim sürecini zenginleştiren önemli bir araçtır. Bazı öğretmenler, bu içeriklerin öğretici olduğunu ve öğrencilerin derse olan ilgisini artırdığını belirtmektedir. Dijital içerikler, öğrencilerin ders konularını daha iyi anlamalarına yardımcı olmakta ve öğretim materyallerinin çeşitlenmesini sağlamaktadır.

Katılımcı 5: "Dijital içerikler, öğrencilerin din bilgilerini öğrenme şekillerini geliştiriyor, dersler daha öğretici oluyor."

Katılımcı 12: "Hazırlanan dijital içerikler, öğrencilerin daha hızlı kavrayabilmesini sağlıyor ve öğretici anlamda çok faydalı."

Erişilebilirlik ve Kullanım Kolaylığı: Bazı öğretmenler, dijital içeriklerin erişilebilirliğinin ve kullanım kolaylığının öğrenciler için önemli bir avantaj sağladığını ifade etmektedir. Öğrenciler, dijital içeriklere her yerden ve her zaman erişebilmekte, bu da onların din eğitimiyle olan etkileşimlerini artırmaktadır. Kolay erişim, öğrencilerin materyalleri istediği zaman tekrar gözden geçirmesine olanak tanımaktadır.

Katılımcı 7: "Dijital içeriklere her zaman ve her yerden ulaşmak, öğrencilerin tekrar yapmasını sağlıyor."

Katılımcı 15: "Erişilebilirlik açısından çok iyi, öğrenciler ders dışında da içeriklere ulaşabiliyor."

Görsel ve İşitsel Öğrenmeye Katkı: Öğretmenlere göre, dijital içerikler öğrencilerin görsel ve işitsel öğrenme süreçlerini desteklemektedir. Görseller, videolar ve sesli anlatımlar öğrencilerin bilgiyi daha etkin bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olmaktadır. Bazı öğretmenler, görsel ve işitsel unsurların öğrencilerin dikkatini toplamada ve kavramları daha iyi anlamada önemli bir rol oynadığını ifade etmektedir.

Katılımcı 9: "Görseller ve videolar, öğrencilerin bilgileri daha iyi kavramasına yardımcı oluyor."

Katılımcı 17: "Sesli anlatımlar ve görsel içerikler, öğrencilerin dikkatini toplamak için çok etkili."

Öğretmenlerin değerlendirmelerine göre, din eğitimi için hazırlanan dijital içerikler genellikle eğitici, erişilebilir ve etkili bulunmaktadır. Bu içerikler, öğrencilerin din bilgilerini daha iyi anlamalarına olanak tanımakta, erişilebilirlikleri sayesinde öğrencilerin ders dışında da sürekli etkileşimde kalmalarını sağlamaktadır. Ayrıca, görsel ve işitsel unsurlar, öğrencilerin öğrenme süreçlerine önemli katkılarda bulunmakta ve onların dikkatini çekmektedir. Dijital içerikler, öğretim süreçlerini zenginleştirirken, aynı zamanda öğrencilerin eğitimle olan bağlarını güçlendirmektedir.

Tablo 11: Öğretmenler Tarafından Geliştirilen ve Kullanılan Özel Dijital İçerikler

Alt Tema	Kod	f
Öğretmenler Tarafından Geliştirilen ve Kullanılan Özel Dijital İçerikler	Kendi Hazırlanan Sunumlar	17
	Etkileşimli Quiz ve Testler	10
	Kısa Videolar ve Animasyonlar	5
	Öğretmene Özel Blog veya Drive Paylaşımları	5

Tablo 11’deki veriler, öğretmenler tarafından geliştirilen ya da kullanılan özel dijital içeriklerin din eğitimi sürecindeki yerini ve önemini ortaya koymaktadır. En sık kullanılan dijital içerik türü öğretmenler tarafından bizzat hazırlanan sunumlar (f=17) olup, öğretmenlerin ders konularını kendi pedagojik yaklaşımlarına göre şekillendirdikleri ve öğrencilere görsel destek sundukları görülmektedir. Etkileşimli quiz ve testler (f=10), öğrencilerin derse katılımını artırmak ve öğrenilen bilgilerin pekişmesini sağlamak amacıyla tercih edilen araçlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, kısa videolar ve animasyonlar (f=5) ile öğretmene özel blog veya Drive paylaşımları (f=5) gibi içeriklerin de öğretim sürecine katkı sunduğu; öğretmenlerin dijital kaynak üretme ve paylaşma konusunda aktif roller üstlendiği anlaşılmaktadır. Bu bulgular, öğretmenlerin teknolojiyi yalnızca tüketen değil, aynı zamanda içerik üreten aktörler olarak kullandıklarını göstermektedir.

Sunum Dosyalarıyla Anlatım: Öğretmenlere göre, din eğitimi konularında PowerPoint gibi sunum programlarıyla hazırlanan içerikler, öğrencilerin dikkatini çekmekte ve konuların görselleştirilerek aktarılmasını kolaylaştırmaktadır. Bazı öğretmenler, bu sunumların özellikle soyut kavramların anlaşılmasını kolaylaştırdığına dikkat çekmektedir.

Katılımcı 2: “PowerPoint sunumlarıyla ayet ve hadisleri görselleştirerek anlatmak, öğrencilerin ilgisini topluyor.”

Katılımcı 11: “Kendi hazırladığım slaytlarla ders anlatıyorum, bu yöntem soyut konuları daha somut hale getiriyor.”

Etkileşimli Quiz ve Testler: Bazı öğretmenler, öğrencilerin bilgilerini pekiştirmek amacıyla çeşitli online test araçlarını kullanmaktadır. Bu tür dijital

içeriklerin hem eğlenceli hem de öğretici olduğu ifade edilmektedir. Öğrencilerin katılımını artırmakta ve öğrenilen bilgilerin pekişmesini sağlamaktadır.

Katılımcı 18: “Kahoot ve Wordwall gibi platformlarda sınavlar hazırlıyorum, öğrenciler çok severek katılıyor.”

Katılımcı 6: “Derse katılım düşük olduğunda dijital yarışmalar yaparak ilgilerini artırıyorum.”

Kısa Videolar ve Animasyonlar: Öğretmenlere göre, kısa süreli videolar ve animasyonlar kullanılarak anlatılan dini bilgiler, öğrencilerin hem dikkatini çekmekte hem de kalıcılığı artırmaktadır. Bazı öğretmenler, bu içerikleri kendilerinin hazırladığını ya da düzenlediğini ifade etmektedir.

Katılımcı 14: “Birkaç temel konuyu özetleyen kısa videolar hazırlayıp sınıfta izletiyorum.”

Katılımcı 3: “Hazır animasyonlar yerine, kendi sesimle anlattığım küçük videolar daha etkili oluyor.”

Öğretmene Özel Blog veya Drive Paylaşımları: Bazı öğretmenler, kendi hazırladıkları ders notlarını veya içerikleri öğrencilere çevrim içi ortamlarda paylaşmaktadır. Google Drive, kişisel bloglar veya okulun sistemleri üzerinden yapılan bu paylaşımlar sayesinde öğrencilerin ders dışı zamanlarda da içeriğe ulaşmaları mümkün olmaktadır.

Katılımcı 9: “Tüm konularla ilgili notlarımı Drive’a yüklüyorum, öğrenciler düzenli takip ediyor.”

Katılımcı 20: “Kendi blog sayfamda dini hikâyeler ve ders özeti yayınlıyorum, güzel geri dönüşler alıyorum.”

Katılımcı öğretmenlerin değerlendirmelerine göre, din eğitimi kapsamında kendi geliştirdikleri ya da aktif olarak kullandıkları dijital içerikler, derslerin daha etkili ve ilgi çekici geçmesine katkı sağlamaktadır. Öğretmenler tarafından hazırlanan sunumlar, videolar, testler ve çevrim içi içerik paylaşımları, öğrencilerin öğrenme

sürecine daha aktif katılım göstermelerine olanak tanımaktadır. Özellikle etkileşimli testler ve kişisel içerik üretimi, öğrenci ilgisini canlı tutmakta ve ders dışı öğrenme fırsatları yaratmaktadır.

4.6. Din Eğitiminde Teknoloji Kullanımı Konusundaki İhtiyaçlar

Bu temada, din eğitiminin geleceğinde teknolojinin oynayacağı rol ve bu doğrultuda ortaya çıkan ihtiyaçlar ele alınmaktadır. Katılımcıların görüşleri, teknolojinin ilerleyen dönemlerde din eğitiminin içeriği, yöntemi ve erişilebilirliği üzerindeki potansiyel etkilerini ortaya koymaktadır. Ayrıca, İmam Hatip Liselerinde teknoloji kullanımını artırmak için yapılması gerekenler, öğretmenlerin bu süreçteki beklentileri ve önerdikleri stratejiler üzerinden değerlendirilmiştir. Elde edilen tema ve kodlar Tablo 12'de ve Tablo 13'te sunulmaktadır.

Tablo 12: Gelecekte Teknolojinin Rolü

Alt Tema	Kod	f
Gelecekte Teknolojinin Rolü	Dijitalleşmenin Kaçınılmazlığı	19
	Yapay Zekâ Destekli Öğrenme	16
	Değerlerin Aktarımı İçin Dijital Anlatılar	3

Tabloda yer alan bulgular, öğretmenlerin gelecekte teknolojinin din eğitimi üzerindeki rolüne ilişkin beklentilerini yansıtmaktadır. En yüksek frekansla öne çıkan görüş, dijitalleşmenin kaçınılmazlığı (f=19) olup, eğitimde dijital araç ve ortamların daha fazla yer edineceği ve bu sürecin artık geri dönüşü olmayan bir gelişme olarak değerlendirildiği görülmektedir. Yapay zekâ destekli öğrenme (f=16), öğretmenlerin bireyselleştirilmiş öğrenme süreçlerinde yapay zekâ teknolojilerinden yüksek beklentiler içinde olduğunu göstermektedir. Buna karşın, değerlerin aktarımı için dijital anlatılar (f=3) gibi kültürel ve manevi içeriklerin teknoloji aracılığıyla aktarılması fikri daha sınırlı destek görmektedir. Bu durum, dijitalleşmenin yaygınlaşacağına duyulan inancı gösterirken, aynı zamanda teknolojiyle değer eğitimi bütünlleştirme konusunda temkinli yaklaşıldığını da ortaya koymaktadır.

Dijitalleşmenin Kaçınılmazlığı: Öğretmenlere göre din eğitimi de tıpkı diğer disiplinler gibi dijitalleşme sürecine entegre olmaktadır. Bazı öğretmenler bu sürecin

artık kaçınılmaz bir hal aldığını ve gelecekte din eğitiminin büyük ölçüde dijital materyallerle destekleneceğini ifade etmektedir.

Katılımcı 5: “Gelecek artık dijital. Din dersi de buna ayak uydurmak zorunda.”

Katılımcı 17: “Öğrenciler dijital ortamda büyüyor, bu yüzden din eğitiminin de bu ortama taşınması gerekiyor.”

Yapay Zekâ Destekli Öğrenme: Bazı öğretmenler, gelecekte yapay zekâ teknolojilerinin din eğitiminde de yer bulacağına inanmaktadır. Özelleştirilmiş öğrenme yolları, bireysel ihtiyaçlara göre düzenlenen içerikler ve dijital rehber sistemlerin din eğitimine entegre edileceği ifade edilmektedir.

Katılımcı 1: “Yapay zekâ destekli programlar öğrencilerin eksiklerini anında tespit edip uygun içerik sunabilir.”

Katılımcı 13: “Kişiselleştirilmiş dini öğrenme modülleriyle daha etkili bir eğitim yapılabilir.”

Değerlerin Aktarımı İçin Dijital Anlatılar: Bazı öğretmenler, gelecekte dinî değerlerin aktarımı için dijital hikâye anlatım tekniklerinin ve sanal gerçeklik uygulamalarının daha fazla kullanılacağını belirtmektedir. Bu araçların, soyut değerlerin öğrencilerde içselleştirilmesini kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Katılımcı 8: “Sanal gerçeklik ortamında hac ibadetini deneyimletmek çok etkileyici olurdu.”

Katılımcı 19: “Dijital hikâye anlatımıyla çocuklar değerleri daha iyi kavlıyor.”

Katılımcıların görüşlerine göre teknolojinin din eğitimindeki rolü gelecekte daha da artacaktır. Öğretmenler, dijitalleşmenin kaçınılmaz bir süreç olduğunu vurgulamakta; yapay zekâ ve sanal gerçeklik gibi gelişmiş teknolojilerin ise öğrenciye özel, etkileşimli ve değer odaklı öğrenme deneyimleri sunabileceğini ifade etmektedir.

Bu bağlamda, din eğitiminin gelecekte hem içerik hem de yöntem bakımından büyük bir dönüşüm geçireceği öngörülmektedir.

Tablo 13: Teknoloji Kullanımını Artırma Yolları

Alt Tema	Kod	f
Teknoloji Kullanımını Artırma Yolları	Altyapı İyileştirmesi	16
	Hizmet İçi Eğitimlerin Artırılması	14
	Dijital İçerik Geliştirme Desteği	10
	Başarılı Uygulama Örneklerinin Paylaşılması	5
	Öğrenciye Yönelik Teknoloji Desteği	5

Tablo 13'te yer alan veriler, din eğitiminde teknoloji kullanımını artırmaya yönelik öğretmen görüşlerini ortaya koymaktadır. En yüksek frekansa sahip öneri, altyapı iyileştirmesi (f=16) olup, teknolojinin etkili kullanılabilmesi için donanım ve internet erişimi gibi fiziksel koşulların güçlendirilmesine ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir. Bunu takiben, hizmet içi eğitimlerin artırılması (f=14), öğretmenlerin teknolojik araçları pedagojik amaçla kullanma becerilerini geliştirme ihtiyacına işaret etmektedir. Dijital içerik geliştirme desteği (f=10), öğretmenlerin içerik üretiminde desteklenmelerinin önemini vurgulamaktadır. Daha düşük frekansla belirtilen başarılı uygulama örneklerinin paylaşılması (f=5) ve öğrenciye yönelik teknoloji desteği (f=5) ise iyi örneklerin yaygınlaştırılmasının ve öğrencilerin de teknolojik yeterliliklerinin desteklenmesinin teknoloji kullanımını teşvik edeceği düşüncesini yansıtmaktadır. Bu bulgular, sürdürülebilir ve etkili teknoloji entegrasyonu için çok boyutlu bir destek mekanizmasına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Altyapı İyileştirmesi: Öğretmenlere göre teknoloji kullanımının artması için öncelikle okullardaki teknik altyapının güçlendirilmesi gerekmektedir. Bazı öğretmenler, mevcut altyapının yetersiz olduğunu ve bu durumun teknolojik araçların etkin kullanımını engellediğini ifade etmektedir.

Katılımcı 6: "Okulumuzda internet sürekli kesiliyor, bu şekilde ders işlemek mümkün değil."

Katılımcı 14: “Projeksiyon cihazları eski, akıllı tahta zaten sık sık arızalanıyor.”

Hizmet İçi Eğitimlerin Artırılması: Bazı öğretmenler, teknolojiyi daha verimli kullanabilmek için öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim programlarının artırılması gerektiğini belirtmektedir. Bu eğitimlerin hem donanım kullanımına hem de dijital pedagojilere yönelik olması gerektiği vurgulanmaktadır.

Katılımcı 11: “Cihazlar var ama nasıl kullanacağımızı bilmiyoruz.”

Katılımcı 3: “Dijital içerik üretimi konusunda destek almamız gerekiyor.”

Dijital İçerik Geliştirme Desteği: Bazı öğretmenler, okul yönetimi ya da bakanlık tarafından öğretmenlere özel dijital içerik üretim desteği sağlanmasının teknoloji kullanımını artırabileceğini ifade etmektedir. Bu içeriklerin ders kazanımlarıyla uyumlu ve pedagojik açıdan yeterli olması gerektiği belirtilmektedir.

Katılımcı 20: “İçerik üretiminde yalnız bırakıyoruz, oysa rehberlik edilse daha çok dijital materyal hazırlarız.”

Katılımcı 7: “Hazır içeriklerin kalitesi düşük, öğretmenlerin desteklenmesi lazım.”

Başarılı Uygulama Örneklerinin Paylaşılması: Bazı öğretmenler, farklı İmam Hatip Liselerinde yapılan başarılı teknoloji kullanımı örneklerinin paylaşılması ve bu örneklerin model alınmasının teknoloji kullanımını teşvik edebileceğini ifade etmektedir.

Katılımcı 9: “Başka bir okulda sanal sınıf uygulamasını gördüm, çok etkileyiciydi.”

Katılımcı 18: “İyi örnekler görünce motive oluyoruz, neden biz de yapmayalım diyoruz.”

Öğrenciye Yönelik Teknoloji Desteği: Bazı öğretmenler, sadece öğretmenlerin değil, öğrencilerin de dijital araçlara erişiminin kolaylaştırılması

gerektiğini vurgulamaktadır. Özellikle düşük gelirli öğrenciler için cihaz ve internet erişimi desteklerinin sağlanması gerektiği belirtilmektedir.

Katılımcı 12: “Bazı öğrencilerin evinde internet yok, bu çocuklara nasıl teknolojiyle ulaşacağız?”

Katılımcı 1: “Tablet ya da bilgisayar erişimi olmayan çok öğrenci var.”

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda İmam Hatip Liselerinde teknoloji kullanımını artırmak adına çok yönlü bir yaklaşım benimsenmesi gerekmektedir. Altyapı eksikliklerinin giderilmesi, öğretmenlere yönelik kapsamlı hizmet içi eğitimlerin verilmesi, kaliteli dijital içerik üretimi için destek sağlanması, başarılı uygulamaların yaygınlaştırılması ve öğrencilerin teknolojik imkanlara erişiminin kolaylaştırılması gibi adımlar ön plana çıkmaktadır. Bu adımların eş zamanlı olarak atılması, teknolojinin eğitim sürecine daha etkin biçimde entegre edilmesini sağlayacaktır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmanın sonuçları, Anadolu İmam Hatip Liselerinde görev yapan meslek dersi öğretmenlerinin teknolojiye yönelik genel olarak olumlu bir yaklaşım sergilediklerini göstermektedir. Bu olumlu tutumun, teknolojik araçların sunduğu görsel ve işitsel desteğin öğrencilerin dikkatini artırması, dersleri anlaşılır kılması ve soyut dini kavramları somutlaştırmasıyla doğrudan ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin bu konudaki değerlendirmeleri, teknolojinin din eğitiminde yalnızca yardımcı bir araç değil, aynı zamanda öğrenme süreçlerini derinleştiren ve öğrenciyi aktif kılan bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, Turan'ın (2012) bilgisayar destekli din eğitiminin ders kalitesini artırdığına ve öğrenmeyi daha aktif hale getirdiğine ilişkin bulgularıyla paralellik göstermektedir. Benzer şekilde, Rusdi ve arkadaşlarının (2023) Endonezya'daki İslam okullarında teknolojinin öğrencilerin ahlaki gelişimine ve dini değerlerin anlaşılmasına katkı sağladığı yönündeki tespitleri, çalışmamızın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bu paralellikler, din eğitiminde teknolojinin yalnızca içerik aktarımını kolaylaştırmakla kalmayıp, öğrencinin derse katılımını ve öğrenme sürecine yönelik motivasyonunu da güçlendirdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle görsel-işitsel materyallerin soyut dini kavramları somutlaştırma işlevi (Yıldız, 2024), teknolojinin din eğitiminde yüksek pedagojik değere sahip bir araç olarak konumlanmasına katkı sağlamaktadır. Elde edilen bulgular, teknoloji kullanımının öğretmenlerin pedagojik yaklaşımlarına entegre edilmesi durumunda din eğitiminin etkililiğini artırabileceğini ve öğrenme deneyimini zenginleştirebileceğini ortaya koymaktadır.

Araştırma sonuçları, sınıf içi teknoloji kullanımının öğrencilerin dini bilgi düzeylerini olumlu yönde etkilediğini, konulara uyum sağlamalarını kolaylaştırdığını ve soyut kavramların daha anlaşılır hale gelmesine katkı sunduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, teknolojinin öğrenme sürecini destekleyici bir araç olarak güçlü bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Ancak bazı öğretmenlerin, teknolojinin aşırı kullanımının dikkat dağınıklığına ve yüzeysel öğrenmeye neden olabileceği yönündeki uyarıları, pedagojik denge ve ölçülülüğün önemini

vurgulamaktadır. Bu değerlendirme, teknolojinin eğitimde etkili kullanımının yalnızca araçların varlığına değil, bu araçların hangi amaçla, ne sıklıkta ve nasıl entegre edildiğine bağlı olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, Yorulmaz'ın (2005) teknoloji destekli Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin öğrenci başarısını ve öğrenme kalıcılığını artırdığı yönündeki sonuçlarıyla örtüşmektedir. Yıldız'ın (2024) teknoloji destekli din eğitiminin soyut kavramların anlaşılmasına katkı sunduğuna dair vurgusu da, çalışmamızın tespitleriyle paralellik göstermektedir. Öte yandan, Balcı, Durmuş ve Sezer'in (2021) aşırı teknoloji kullanımının dijital bağımlılık, dikkat dağınıklığı ve yüzeysel öğrenme gibi riskler barındırdığı yönündeki bulguları, araştırmamızda öğretmenlerin dile getirdiği çekincelerle uyumludur. Bu çerçevede, teknoloji kullanımının din eğitiminde etkili bir araç olarak işlev görebilmesi için, pedagojik hedefler doğrultusunda planlı, dengeli ve amaca uygun biçimde uygulanması gerektiği sonucuna ulaşılabilir.

Araştırma sonuçları, öğretmenlerin teknolojinin eğitimde sunduğu avantajlar arasında zaman yönetimi, erişilebilirlik, içerik çeşitliliği ve öğrenci merkezli öğretimi ön plana çıkardığını göstermektedir. Dijital araçların farklı öğrenme stillerine hitap edebilmesi, ders içeriklerinin daha etkili biçimde sunulmasına ve sınıf içi katılımın artmasına imkân tanımaktadır. Bu durum, teknolojinin din eğitiminde yalnızca bilgi aktarımını kolaylaştıran bir araç olmadığını, aynı zamanda öğrenme sürecini çeşitlendiren ve etkileşim düzeyini yükselten bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, öğretmenlerin dile getirdiği dikkat dağınıklığı, teknik aksaklıklar ve pedagojik uyumsuzluk riskleri, teknolojinin her durumda otomatik olarak öğrenme kalitesini artırmadığını göstermektedir. Özellikle içeriklerin öğretim programlarıyla uyumlu olmaması, teknolojinin eğitimde etkili kullanımının en önemli sınırlayıcılarından biridir. Bu değerlendirme, Marcus'un (2019) din eğitiminde teknolojinin sınıf sınırlarını genişlettiği ve harmanlanmış öğrenmeyi teşvik ettiğine dair bulgularıyla örtüşmektedir. Marcus'un belirttiği gibi, akıllı telefonlar ve bloglar gibi dijital araçlar yalnızca bireysel öğrenmeyi değil, aynı zamanda işbirliğine dayalı bilgi üretimini de desteklemektedir. Alemler ve arkadaşlarının (2020) sosyal robotlar aracılığıyla öğrencilerin dikkatini ve motivasyonunu artırdığına dair bulguları ile Syarif'in (2020) e-öğrenme platformlarının İslami değerlere yönelik olumlu tutumlar geliştirme üzerindeki etkisine ilişkin tespitleri de, teknolojinin motivasyonel ve değer kazandırıcı

işlevlerini doğrulamaktadır. Öte yandan, Hakkari (2018) ve Gümrükçüoğlu'nun (2022) çalışmaları, teknoloji kullanımında dikkat yönetimi, dijital materyal niteliği ve teknik altyapı sorunlarının kalıcı birer risk unsuru olduğunu vurgulamaktadır. Bu çerçevede, teknolojinin eğitimde anlamlı ve sürdürülebilir katkılar sunabilmesi için, içerik uyumu, pedagojik uygunluk ve teknik güvenilirlik koşullarının birlikte sağlanması gerektiği sonucuna ulaşılabilir.

Araştırma sonuçları, okullardaki teknoloji altyapısına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirgin farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Etkileşimli tahtalar, internet erişimi ve yazılım çeşitliliği gibi imkânlarla sahip okullarda görev yapan öğretmenler, teknolojinin derslerini daha etkili ve verimli kıldığını, öğretim sürecini kolaylaştırarak motivasyonlarını artırdığını belirtmektedir. Buna karşılık, özellikle kırsal bölgelerde görev yapan öğretmenler, cihaz eksiklikleri, altyapı yetersizlikleri ve teknik destek sorunları nedeniyle teknolojiyi sınıf ortamına entegre etmekte güçlük yaşamaktadır. Bu durum, dijital uçurumun eğitim alanındaki yansımalarını net biçimde göstermekte ve fırsat eşitliği ilkesinin teknoloji boyutunda tam olarak sağlanamadığını ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, teknolojinin etkili kullanımında öğretmen yeterliklerinin yanı sıra kurumsal ve teknik altyapının da belirleyici bir rol üstlendiğini göstermektedir. Özellikle teknolojik donanım ve kesintisiz teknik desteğin varlığı, teknoloji entegrasyonunun kalitesini ve sürdürülebilirliğini doğrudan etkilemektedir. Kırsal bölgelerde karşılaşılan zorluklar, Çakmak ve Uzunpolat'ın (2021) çalışmasındaki tespitlerle örtüşmektedir; söz konusu çalışmada da Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin, altyapı eksiklikleri ve cihaz yetersizlikleri nedeniyle teknolojiyi etkili şekilde kullanmakta zorlandıkları belirtilmektedir. Benzer biçimde, Ceylan ve Şimşek (2023) de donanım ve altyapı sorunlarının yalnızca öğretim yöntemlerini değil, aynı zamanda öğrencilerin derse katılım düzeyini ve öğrenme etkililiğini olumsuz yönde etkilediğini vurgulamaktadır. Bu çerçevede, teknoloji tabanlı eğitimin sürdürülebilir bir şekilde uygulanabilmesi için yalnızca pedagojik yeterliliklerin değil, aynı zamanda tüm eğitim kurumlarında eşit teknik imkânların sağlanmasının zorunlu olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Araştırma sonuçları, öğretmenlerin teknoloji kullanımında en etkili buldukları araçların akıllı tahtalar, video içerikler ve çevrim içi test platformları olduğunu göstermektedir. Bu tercihler, teknolojinin eğitimde yalnızca bir yardımcı unsur değil, aynı zamanda öğrenme deneyimini dönüştüren bir bileşen olarak değerlendirildiğini ortaya koymaktadır. Görsel anlatımın desteklediği içeriklerin kavrama düzeyini yükseltmesi, interaktif uygulamaların öğrencilerin ilgisini canlı tutması ve mobil uygulamalar ile animasyonların soyut kavramları somutlaştırarak öğrenci merkezli öğretimi güçlendirmesi, öğretmenlerin teknolojiye atfettikleri değerin temelini oluşturmaktadır. Bu durum, öğretim sürecinde teknolojinin bilgi iletiminden öte, öğrenme ortamını zenginleştiren ve öğrencilerin aktif katılımını teşvik eden bir işlev gördüğünü göstermektedir. Bu sonuçlar, Marcus'un (2019) din eğitiminde teknolojinin hem yüz yüze hem çevrim içi hem de harmanlanmış öğrenme ortamlarında etkileşim ve işbirliğini artırdığına dair tespitleriyle örtüşmektedir. Marcus'un vurguladığı gibi, akıllı telefonlar ve bloglar gibi dijital araçlar, bireysel öğrenmeyi desteklerken aynı zamanda kolektif bilgi üretimine de imkân sağlamaktadır. Benzer şekilde Ceylan ve Şimşek (2023) de öğretmenlerin sıklıkla akıllı tahta, video içerikler ve çevrim içi test platformlarını tercih ettiğini, bu araçların hem görsel hem bilişsel boyutta öğrenmeyi desteklediğini ve öğrencilerin derse aktif katılımını kolaylaştırdığını belirtmektedir. Bu çerçevede, araştırmamızın bulguları teknolojinin etkili kullanımında görselliğin, erişilebilirliğin ve etkileşim boyutunun öğretmen tercihlerini şekillendiren başlıca faktörler olduğunu göstermektedir.

Araştırma bulguları, teknoloji destekli derslerin öğrencilerin derse katılımını ve motivasyonunu anlamlı ölçüde artırdığını ortaya koymaktadır. Öğretmen görüşlerine göre, etkileşimli dijital araçlarla yürütülen dersler öğrencilerde merak uyandırmakta, öğrenme isteğini artırmakta ve öğrenme sürecini daha anlamlı hâle getirmektedir. Bununla birlikte, bazı öğretmenler sürekli teknolojiye dayalı öğretimin zamanla sıradanlaşabileceği ve bu durumun öğrencilerin motivasyonunu olumsuz etkileyebileceği yönünde uyarılarda bulunmuştur. Bu bulgular, teknolojinin öğretim sürecine yalnızca araçsal değil, pedagojik katkılar da sunduğunu; öğrenci merkezli ve etkileşimli öğrenme ortamlarının oluşumunu desteklediğini göstermektedir. Ancak etkinin sürdürülebilirliği için teknoloji kullanımının tek başına yeterli olmadığı, öğretim sürecinde çeşitlilik ve pedagojik denge gerekliliği öne çıkmaktadır. Bu

çerçeve, Altıntaş'ın (2025) din eğitiminde yapay zekâ teknolojilerinin kullanımına ilişkin çalışmasıyla paralellik dikkat çekicidir. Altıntaş, teknolojinin etkileşimli öğrenme ortamları oluşturarak öğrenci ilgisini ve akademik başarısını artırdığını vurgulamaktadır; bu durum araştırmamızda öğretmenlerin gözlemlediği motivasyon artışıyla örtüşmektedir. Benzer şekilde Humaeroh (2023), dijital araçların öğretmenlere öğrencilerin öğrenme hedeflerine ulaşma düzeylerini gerçek zamanlı izleme imkânı sağladığını, bu sayede hızlı geri bildirim döngülerinin oluşarak öğrenme sürecinin güçlendiğini belirtmektedir. Araştırmamızdaki bulgularla uyumlu olarak, bu çalışmalar da teknolojinin yalnızca içerik aktarımını değil, aynı zamanda değerlendirme, geri bildirim ve yönlendirme süreçlerini de destekleyen çok boyutlu bir araç işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır.

Araştırma sonuçları, din eğitimine yönelik dijital içeriklerin etkililiği konusunda öğretmen görüşlerinde belirgin farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Bazı öğretmenler mevcut dijital materyalleri yeterli ve faydalı bulurken, diğerleri bu içeriklerin güncellikten uzak, pedagojik açıdan yetersiz ve öğretmen beklentilerini karşılamada sınırlı kaldığını ifade etmektedir. Özellikle merkezi kurumlarca hazırlanan materyallerin, sahadaki öğretmenlerin ihtiyaç ve deneyimlerine göre daha esnek, uyarlanabilir ve işlevsel hâle getirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Buna karşın, bazı öğretmenler derslerini kendi hazırladıkları sunumlar, videolar ve çevrim içi quizlerle desteklemekte; bu durum öğretmenlerin yalnızca dijital içerik tüketicileri değil, aynı zamanda içerik üreticileri olarak da aktif rol aldıklarını göstermektedir. Öğretmenin anlatım tarzına uygun olarak hazırlanan özgün içeriklerin öğrencilerle daha güçlü etkileşim kurulmasına katkı sunduğu; dijital içeriklerin etkili kullanılabilmesi için yalnızca var olmalarının değil, pedagojik olarak anlamlı, güncel ve kullanıcı dostu tasarımlarla sunulmalarının zorunlu olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin içerik üreticisi konumuna geçmesi, öğretimin kişiselleştirilmesini sağlayarak dersin öğrenciler için daha anlamlı ve motive edici olmasına imkân tanımaktadır. Bu sonuçlar, İltuş'un (2021) çalışmasında ortaya konan, dijital materyallerin öğretmen ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmesi gerektiği yönündeki sonuçlarla paralellik göstermektedir. Benzer şekilde, Yıldız'ın (2024) araştırması da öğretmenlerin kendi hazırladıkları içeriklerle dersleri desteklediklerini ve bu içeriklerin öğretmenin pedagojik yaklaşımıyla uyumlu olduğu için öğrenci dikkatini

daha fazla çektiğini vurgulamaktadır. Böylece, öğretmenlerin yaratıcı içerik üretme sürecine dâhil olmaları hem öğrenme sürecine doğrudan katkı sağlamakta hem de sınıf içi etkileşimi güçlendirmektedir.

5.2. Öneriler

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, din eğitimi alanında dijital teknolojilerin etkili kullanımı konusunda uygulanabilir öneriler aşağıda maddeler halinde sunulmaktadır:

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler;

- Mevcut dijital materyaller pedagojik yönden gözden geçirilmeli, içeriklerin güncelliği ve öğretim hedefleriyle uyumu sağlanmalıdır. Özellikle öğrencilerin yaş özelliklerine ve ilgi alanlarına uygun, etkileşimli içeriklere öncelik verilmelidir.
- Öğretmenlerin kendi ders materyallerini oluşturabilmeleri için dijital araç ve platformları etkili kullanma konusunda hizmet içi eğitimlerle desteklenmeleri gerekmektedir.
- MEB gibi merkezi yapılar tarafından hazırlanan materyallerin yerel farklılıklara, öğretmen tercih ve ihtiyaçlarına göre uyarlanabilir nitelikte olması sağlanmalıdır.
- Sürekli teknoloji kullanımının öğrencide motivasyon kaybına yol açabileceği dikkate alınmalı, teknolojik araçların ders akışı içinde amaca yönelik ve dozunda kullanılması sağlanmalıdır.
- Öğretmenlerin özgün materyal üretme süreçleri desteklenmeli; içerik paylaşım platformları oluşturularak öğretmenler arası etkileşim ve iş birliği artırılmalıdır.

Öğretmenlerin içerik ve uygulamalara dair görüşlerinin düzenli aralıklarla alınarak materyal geliştirme süreçlerine entegre edilmesiyle etkili geri bildirim döngüleri oluşturulmalıdır.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler;

- Öğrenci başarısı, motivasyonu ve kalıcı öğrenme üzerindeki etkiler açısından farklı dijital içeriklerin karşılaştırmalı analizlerine dayalı çalışmalar yürütülmelidir.
- Öğretmenlerin dijital içerik üretme motivasyonları, karşılaştıkları zorluklar ve çözüm yolları üzerine nitel ve nicel araştırmalar yapılmalıdır.
- Dijital araçların sadece teknik değil, pedagojik açıdan nasıl etkili kullanılabileceğine ilişkin teorik çerçeveler geliştirilmelidir.
- Öğrencilerin dijital içeriklere yönelik algıları ve beklentileri dikkate alınarak, öğrenci merkezli materyal geliştirme yaklaşımlarının yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Bu tür önlemler, teknoloji kullanımının din eğitimindeki etkisini daha verimli hale getirecek ve öğretmenlerin dijitalleşen eğitim ortamında daha başarılı olmasını sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Adebule, I. O. (2009). The Effective use of Educational Technology for Religious Education Teaching: Learning Amongst Secondary Schools in Lagos State, Nigeria. *International Journal Of Learning*, 15(12).
- Aksoy, H. H. (2003). Eğitim kurumlarında teknoloji kullanımı ve etkilerine ilişkin bir çözümleme. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 1(4), 4-23.
- Aktay, S. & Keskin, T. (2016). Eğitim bilişim ağı (EBA) incelemesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 27–44.
- Akturan, U., & Esen, A. (2008). *Fenomenoloji* (ss. 83-98), Nitel Araştırma Yöntemleri,(Editörler: Baş, T. ve Akturan, U.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Akyürek, S. (2010). Din eğitimi biliminin alt bilim dallarına ilişkin bir analiz. In Kuram ve Eylem Yönüyle Din Eğitiminin Teolojik ve Felsefi Temelleri (Sempozyum 89 Mayıs 2009). Konya: Konya İlahiyat Derneği Yayınları.
- Akyüz, İ. (2004). *Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Din Politikaları (Recep Tayyip Erdoğan Dönemi) 2.basım*. İstanbul: DEM Yayınlar.
- Alemi, M., Taheri, A., Shariati, A., & Meghdari, A. (2020). Social robotics, education, and religion in the Islamic world: An Iranian perspective. *Science and Engineering Ethics*, 26, 2709-2734.
- Alım, M. (2007). Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme (ÖTMG) Dersinin Önemi ve Öğretim Sürecine İlişkin Öneriler. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 12(17), 243-262.
- Altaş, N. (2017). *Din eğitimi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Althusser, L. (2016). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları* (5 ed.). (Ç. A. tekin, Trans.) İstanbul: İthaki Yayınları.

- Altıntaş, M. C. (2025). Din Eğitiminde Yapay Zekâ Teknolojileri: Fırsatlar ve Etik Tartışmalar. *İslami İlimler Dergisi*, (40), 95-119.
- Altunkaynak, M. (2021). Din öğretiminde teknoloji kullanımı: Kahoot! örneği. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 1(24 Kasım Öğretmenler Günü Özel Sayısı), 107-123.
- Asan, A. (2000). Bilgisayar destekli din eğitimi. *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 7, 193-206.
- Ayhan, H. (1997). *Eğitim Bilimine Giriş*. İstanbul: Şule Yayınları.
- Balcı, E., Durmuş, H., & Sezer, L. (2021). Corona Günlerinde Uzaktan Eğitim Bağımlılık Gelişiminde Bir Risk Oluşturur mu?. *Bağımlılık Dergisi*, 22(1), 100-102.
- Barocas, S., & Selbst, A. D. (2016). Big data's disparate impact. *Calif. L. Rev.*, 104, 671-673
- Barzilai, S., & Zohar, A. (2008). Is information acquisition still important in the information age?. *Education and Information Technologies*, 13, 35-53.
- Başkaya, F. (2005). *Özgür Üniversite Kavram Sözlüğü*. Ankara: Maki Basın Yayın.
- Bayraktar, M. M. (2020). Evaluation of Studies on Technology in Religious Education Published in Turkey. In *Enriching Teaching and Learning Environments With Contemporary Technologies* (pp. 241-257). IGI Global.
- Becta. (2010). *Leading Next Generation Learning; the 21st Century Religious Education Teacher Using Technology to enhance Teaching*. Millburn Hill Road.
- Berendt, B., Littlejohn, A., & Blakemore, M. (2020). AI in education: Learner choice and fundamental rights. *Learning, Media and Technology*, 45(3), 312-324.
- Burnet, J. (2008). *Aristoteles Eğitim Üzerine*. (A. Aydoğan, Çev.) İstanbul: Say Yayınları.

- Büyükkaragöz, Ç. C. (1999). *Genel Öğretim Metotları Öğretimde Planlama*. Ankara: Beta Basım Yayın Dağıtım.
- Can, A. A., & Aras, T. (2017). Bilişim teknolojilerinin ilköğretim müzik dersinde kullanımına yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (39), 9-30.
- Carpenter, S. R. (1977). Philosophical Issues in Technology Assessment. *Philosophy of Science*, 44, 4.
- Castañeda, L., & Selwyn, N. (2018). More than tools? Making sense of the ongoing digitizations of higher education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 15(1), 22.
- Cerçi, S. (2019). Technology information and communication education. *International Journal on New Trends in Education & their Implications (IJONTE)*, 10(1), 1-7.
- Ceylan, T., & Şimşek, E. (2023). Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Öğretim Materyali Kullanım Süreçlerinde Karşılaştıkları Sorunlar. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10(1), 255-287.
- Chen, L., Chen, P., & Lin, Z. (2020). Artificial intelligence in education: A review. *Ieee Access*, 8, 75264-75278.
- Cloete, A. L. (2017). Technology and education: Challenges and opportunities. *HTS: Theological Studies*, 73(3), 1-7.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. CA: Sage.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Siyasal kitabevi.

- Çakmak, A., & Uzunpolat, Y. (2021). Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerine göre salgın döneminde uzaktan eğitim. *Tasavvur/Tekirdağ İlahiyat Dergisi*, 7(1), 855-892.
- Çelik, H. C., & Kahyaoğlu, M. (2007). İlköğretim öğretmen adaylarının teknolojiye yönelik tutumlarının kümeleme analizi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(4), 571-586.
- Davies, C., & Good, J. (2009). Harnessing technology: The learner and their context – Choosing to use technology: how learners construct their learning lives in their own contexts, Key findings from the first year of research. British Educational Communications and Technology Agency (BECTA): Digital Education Resource Archive (DERA);
- Demir, Ö. (2019). DKAB ve İHL Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Derslerinde Kullandıkları Öğretim Teknolojileri-Materyaller ve Konuya İlişkin Görüşleri. *Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (10), 63-97.
- Díaz, I. (2021). Considering the efficacy of digital technology as a means of evangelization in Christian religious education. *Religious Education*, 116(1), 3-15.
- Doğan, E. (2020). *Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liselerinde Eğitim*. Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Ekici, S., & Yılmaz, B. (2013). FATİH Projesi üzerine bir değerlendirme. *Türk Kütüphaneciliği*, 27(2), 317-339.
- Elvan, D., & Mutlubaş, H. (2020). Eğitim-öğretim faaliyetlerinde teknolojinin kullanımı ve teknolojinin sağladığı yararlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(6), 100-109.
- Erener, C. (2020). *The effect of religious education policies on university students' perception of religiosity during the AK Party period*. Master's thesis, Social

- Erpay, İ. (2019). Yaygın Din Eğitim Kurumlarında Teknolojinin Önemi Ve Kullanımı. *Şarkiyat*, 11(3), 1318-1352.
- Erpay, İ. (2019). Yaygın Din Eğitim Kurumlarında Teknolojinin Önemi ve Kullanımı. *Şarkiyat*, 11(3), 1318-1352.
- Fokide, E. (2017). Examining Greek Pre-service teachers' Intentions to use Computers as in-Service Teachers. *Contemporary Educational Technology*. (8)1, 56-75.
- Foronda, C. L., Fernandez-Burgos, M., Nadeau, C., Kelley, C. N., & Henry, M. N. (2020). Virtual simulation in nursing education: a systematic review spanning 1996 to 2018. *Simulation in Healthcare*, 15(1), 46-54.
- Freire, P. (1998). *Ezilenlerin Pedagojisi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Fullan, M., & Langworthy, M. (2014). *A Reach Seam, How new pedagogies find deep learning*, London. Pearson.
- Furat, A. Z. (2015). Medya ve din: din eğitimi açısından yeni bir imkan alanı mı yeni bir tehdit mi? *Köprü Yayınları*, 2015, 325–363.
- Göl, A. (2012). Constructing knowledge: An effective use of educational technology for teaching Islamic studies in the UK. *Education and Information Technologies*, 17, 399-416.
- Göle, N. (2000). *İslam ve Modernlik Üzerine Melez Desenler*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Gül, K. (2013). *Analysis of the FATİH Project' in the context of using technology in education* (Unpublished master's thesis). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Gümrükçüoğlu, S. (2022). Görsel Medya ve Din Eğitimi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, (20), 47-64.

- Güneş, A. (2012). DKAB dersinde teknolojik materyal kullanımı ve DKAB öğretmenlerinin teknolojik materyal kullanma eğilimleri (Gaziantep ili örneği). *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16(1), 479-506.
- Hakkari, F. (2018). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin uzaktan eğitim derslerine yönelik görüşleri. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(23), 1140-1151.
- Hew, K. F., & Brush, T. (2007). Integrating technology into K-12 teaching and learning: current knowledge gaps and recommendations for future research. *Educational Technology Research & Development*, 55, 223–252.
- Hilton, J. (2018). *Teaching religion using technology in higher education*. Routledge.
- Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2023). *Artificial intelligence in education*. Globethics Publications.
- Humaeroh, E. (2023). Islamic Religious Education Learning and Trends in the Use of Artificial Intelligence. *ASIAN: Indonesian Journal of Learning Development and Innovation*, 1(1), 31-35.
- İltuş, C. (2021). Din Eğitiminde Dijital Mecraların Kullanımı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 523-532.
- Jackson, R. (2014). *Signposts-policy and practice for teaching about religions and non-religious world views in intercultural education*. Council of Europe.
- Karakostantaki, E., & Stavrianos, K. (2021). The use of ICT in teaching religious education in primary school. *Education and Information Technologies*, 26, 3231-3250.
- Korkmaz, M. (2017). Din dersi öğretmenlerinin bir öğretim materyali olarak filmleri kullanma durumları. *Bilimname*, 2017(33), 35-66.
- Korkmaz, M. (2018). *Din öğretimi teknolojisi ve materyal geliştirme, (4. Baskı)*. Kayseri: Kimlik Yayınları.

Küken, G. (2001). *Ortaçağda Eğitim Felsefesi*. İstanbul: Alfa Yayınlar.

Mar, N. A. (2024). Integration of technology and Islamic Education in the digital era: Challenges, opportunities and strategies. *Journal of Scientific Insights*, 1(1), 01-08.

Marcus, B. P. (2019). Book Review: Hilton III, J.(Ed.).(2018). Teaching Religion Using Technology in Higher Education. New York, NY: Routledge. 212 pp. ISBN: 9781138087224. In *FIRE: Forum for International Research in Education* (Vol. 5, No. 1).

Mardin, Ş. (2000). *Türkiye’de Din ve Siyaset*. İstanbul: iletişim yayınları.

MEB (2016). *2017 Yılı Bütçe Sunuşu*. <http://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30>, (Erişim Tarihi: 03.02.2024).

MEB (2017). *2018 Yılı Bütçe Sunuşu*. <http://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30>, (Erişim Tarihi: 03.02.2024).

Merriam, S. (2009). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. San Francisco, CA: John Wiley & Sons.

Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. John Wiley & Sons.

Meydan, H. (2013). Din, Ahlak ve Değerler Alanı Seçmeli Derslerinin Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (40), 219-250.

Moore, J. L., Dickson-Deane, C., & Galyen, K. (2011). e-Learning, online learning, and distance learning environments: Are they the same?. *The Internet and higher education*, 14(2), 129-135.

Morse, J. M. (1994). Designing funded qualitative research.

- Ndawula, S., Kahuma, B. J., Mwebembezi, J., & Masagazi, J. Y. (2013). Getting schools ready for integration of pedagogical ICT: The experience of secondary schools in Uganda. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, February, 3 (2), 46-61.
- Oğuzkan, A. R. (1968). *Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü*. İstanbul: Oğuzkan Arif Bolat Kitabevi.
- Okojie, M. C., Olinzock, A. A., & Okojie-Boulder, T. C. (2006). The pedagogy of technology integration. *Journal of Technology Studies*, 32(2), 66-71.
- Ossiannilsson, E. (2019). Ubiquitous Inclusive Learning in a Digital Era. Hershey: IGI Global. <http://services.igiglobal.com/resolvedoi/resolve.aspx?doi=10.4018/978-1-5225-6292-4> (Erişim Tarihi: 03.02.2024).
- Öcal. (2011). *Türkiye’de Din Eğitimi Öcal, Mustafa*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Özar, M., & Aşkar, P. (1997). Present and Future Prospects of the Use of Information Technology in Schools in Turkey. *Educational Technology Research and Development*, 45(2), 116-124.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (3rd ed., M. Bütün & S. B. Demir, Trans.). Pegem Academy.
- Peace, T. A. (2020); Integration of the 21st Century Technologies in Religious Education Methodologies in Secondary Schools in Uganda. *IAR J Huma Soc* 1(4): 267-279.
- Roll, I., Russell, D. M., & Gašević, D. (2018). Learning at scale. *International Journal of Artificial Intelligence in Education*, 28, 471-477.
- Rusdi, M., Riwayatiningsih, R., Taufik, H., & Djollong, A. F. (2023). The Impact of Technology Use in Teaching and Understanding Religious Values on Students' Moral Development in Islamic Schools in Indonesia. *The Eastasouth Journal of Learning and Educations*, 1(03), 123-134.

- Saettler, P. (1998). Antecedents, Origins, and Theoretical Evolution of AECT. *Tech trends*, 43, 51-57.
- Selwyn, N. (2021). *Education and technology: Key issues and debates*. Bloomsbury Publishing.
- Spector, J. M. (2015). *Foundations of educational technology: Integrative approaches and interdisciplinary perspectives*. Routledge.
- Strang, K. D. (2010). *Balanced assessment of flexible e-Learning versus face-to-face campus delivery courses at an Australian University*. In Mukerji, S., & Tripathi, P. (Eds.), *Cases on technological adaptability and transnational learning: issues and challenges*. (pp.42–68). IGI Global.
- Swallow, M. J. (2017). The Influence of Technology on Teaching Practices at a Catholic School. *Journal of Catholic Education*, 20(2), n2.
- Syarif, S. (2020). Building plurality and unity for various religions in the digital era: Establishing Islamic values for Indonesian students. *Journal of Social Studies Education Research*, 11(2), 111-119.
- Şimşek, N. (2007). *Öğretim teknolojileri kullanımı ve materyal geliştirme:(uygulama örnekleriyle)*. Asil Yayın Dağıtım.
- Tanel, Z., (2020). Eğitimde Teknoloji Entegrasyonu. *Öğrenme-Öğretme Sürecinde Teknoloji Entegrasyonu Üzerine Karma Yazılar* (pp.1-19), Ankara: Pegem Akademi.
- Taşkıran, C. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin perspektifinden eğitim bilişim ağı (EBA) platformu. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 284–295.
- Tavukçuoğlu, M. (2002). Okulöncesi çocuğunun eğitiminde din duygusu ve din eğitimi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14(14), 52-55.

- Tondeur, J. (2022). Teachers' pedagogical beliefs and technology use. In *Encyclopedia of teacher education* (pp. 1960-1964). Singapore: Springer Nature Singapore.
- Tosun, C. (2017). *Din eğitimi bilimine giriş*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Tran, K., & Nguyen, T. (2021). Preliminary Research on the Social Attitudes toward AI's Involvement in Christian Education in Vietnam: Promoting AI Technology for Religious Education. *Religions*, 12(3), 208.
- Turan, E. (2012). Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin bilgisayar teknolojilerini kullanım düzeylerine ilişkin görüşleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 1(2), 23-41.
- Venkataiah, N. (1996). *Educational technology*. APH Publishing.
- Winthrop, R., McGivney, E., Williams, T. P., & Shankar, P. (2016). Innovation and Technology to Accelerate Progress in Education: Report to the International Commission on Financing Global Education Opportunity. Background Paper, The Learning Generation. *Center for Universal Education at The Brookings Institution*.
- YEGITEK (2019). *FATİH Projesi*. from <http://FATİHprojesi.meb.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 03.02.2024).
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldız, M. (2024). Din Eğitiminde Sanal Gerçeklik: Metaverse'ün Rolü. *Ulusal ve Uluslararası Sosyoloji ve Ekonomi Dergisi*, 5(4), 719-735.
- Yılmaz, M. (2002). *Eğitimde internet ve bir din eğitimi vortalı denemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yorulmaz, B. (2005). Teknoloji destekli din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin öğrenci başarısı ve kalıcılığına etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(10), 111–136.

Yurttav, H. (2020). *Modeling technology integration of teachers: the role of school climate and leadership* (Master's thesis, Middle East Technical University).

EKLER

EK 1: Görüşme Formu

Değerli katılımcı;

Bu çalışma, “Anadolu İmam Hatip Liselerinde Görev Yapan Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Din Eğitiminde Teknoloji Kullanımına İlişkin Görüşleri: Bir Fenomenolojik Araştırma” İsimli Yüksek Lisans tezi için bilgi toplamayı amaçlamaktadır. Görüşmelerden elde edilecek bilgiler sadece bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Soruları samimi ve objektif olarak cevaplamanız araştırma bulgularının geçerliliği için önemlidir. Araştırmanın amacına ulaşması için soruların tümünün eksiksiz bir biçimde cevaplandırılması büyük önem taşımaktadır. Ayıracağınız zaman ve değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz,

☐ Kadın

☐ Erkek

2. Yaşınız:

☐ 20-30

☐ 31-39

☐ 40-49

☐ 50 ve üstü

3. Eğitim dereceniz

☐ Lisans

☐ Yüksek Lisans

☐ Doktora

4. Meslekteki kıdeminiz,

☐ 1-5 yıl

☐ 6-10 yıl

☐ 11-15 yıl

() 16-20

() 21 ve üzeri

GÖRÜŞME SORULARI

Tema: Teknoloji ve Din Eğitimi İlişkisi

- Din eğitiminde teknolojinin rolü hakkındaki genel düşünceleriniz nelerdir?
- Sınıf içinde teknoloji kullanımının öğrencilerin dini bilgi ve anlayışlarını nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?

Tema: Teknoloji Kullanımının Avantajları ve Dezavantajları

- Din eğitiminde teknoloji kullanmanın avantajları nelerdir?
- Dezavantajları veya zorlukları varsa, bunlar nelerdir?

Tema: İmam Hatip Liselerinde Teknoloji Altyapısı

- Görev yaptığınız okuldaki teknoloji altyapısı hakkında düşünceleriniz nelerdir?
- Hangi teknoloji araçları veya platformları daha etkili buluyorsunuz?

Tema: Öğrenci Katılımı ve Motivasyon

- Teknoloji kullanımının öğrenci katılımını ve motivasyonunu nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Hangi teknoloji araçları öğrencilerin din eğitimine daha fazla ilgi göstermelerini sağlıyor?

Tema: Eğitim Programları ve İçerik

- Din eğitimi için hazırlanan dijital içerikleri nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Sizin tarafınızdan geliştirilen veya kullanılan özel dijital içerikler var mı? Varsa, bunlar nelerdir?

Tema: Gelecekteki Gelişmeler ve İhtiyaçlar

- Din eğitiminde teknolojinin gelecekteki rolü hakkında düşünceleriniz nelerdir?
- İmam Hatip Liselerinde teknoloji kullanımını artırmak için ne gibi adımlar atılabilir?

EK 2: Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 29.11.2024-E.118544

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği

Sayı : E-95531838-050.99-118544
Konu : Etik Kurul Kararı

29.11.2024

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hayati TETİK

İlgi : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğünün 30.10.2024 tarih ve 115694 sayılı yazısı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğünün ilgi yazısına istinaden Dr. Öğr. Üyesi Hayati TETİK'in danışmanlığında yüksek lisans öğrencisi İrfan BİLMEZ'in "Anadolu İmam Hatip Liselerinde Görev Yapan Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Din Eğitiminde Teknoloji Kullanımına İlişkin Görüşleri: Bir Fenomenolojik Araştırma" başlıklı bilimsel araştırması Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulunca incelenmiş olup, 28.11.2024 tarih ve 407 sayılı karar ile söz konusu araştırmaya izin verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Ebubekir BAKAN
Etik Kurulu Başkanı